

ERDÉLYI GAZDA

AZ E. M. G. E. HAVONTA EGYSZER MEGJELENŐ HIVATALOS LAPJA

Előfizetési árak:
Egész évre — — — 100 Lei.
Tagoknak tagsági díjjal évi 60 Lei.
Egy szám ára — — — 5 Lei.

Főszerkesztő:
TELEKI ÁDÁM gr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Cluj, Strada Regală 16.
Telefon: 21-58.
Póstatakarék csekszám 40181.

A jövő gondja.

Írta: DEMETER BÉLA.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az idő rövidesen hazaszólítja a gazdákat a mezőről. A végtelen szántóföldeket, kaszálókat és legelőket mélységes csend üli meg. A mezőgazdasági munkálatok egyik része tehát befejeződött. De a föld örök munkása ezzel még távol sem érdemelte ki a pihenést, a nyugalmat, a gondtalanságot. Ezer meg ezer új feladat jelentkezik s a létkérdések sokasága megoldást követel. Gondoljunk arra, vajjon alkalmasak vagyunk-e az akadályok elhárítására, családi közösségi igényeink maradéktalan teljesítésére? „A magyar gazda már elindult a népi megmaradás útján” — de még sajnos nagyon messzi vagyunk a céltől. Az E. M. G. E. egyetlen törekvése és akarata, hogy tiszta kéklő eget varázsoljon a gondterhelt, barázdás arcok fölé. A békés munkát, a családok, a lelkek nyugalmát óhajtana biztosítani azáltal, hogy a gazdatársadalomnak megteremtí a haladás előfeltételeit.

Az egyesület a téli gazdasági tanfolyamok s a lap útján állandóan tanít, figyelmeztet. Tanít a tökéletes földművelésre, a jobb és többtermelésre, — figyelmeztet az összetartásra, a gazdaegységre, a közösségi életformára, a fegyelemre. Mindezekre talán soha sem volt olyan nagy szükségünk, mint napjainkban. Az Erdélyi Gazda előző számának megjelenése óta történelmi események zajlottak le, államok szállottak egymással hadba, emberéleteket oltottak ki a modern gyilkos fegyverek,

repülőgépek, ágyúk, tankok s a lelkeket a keserűség, a fájdalom szállta meg. Nekünk azonban minden időre szóló elgondolásunk van: népünket jellemző öszinte, becsületes és soha nem lankadó építő-munkát végezni. Dolgozni és egymáson segíteni. Az együvértartozásnak most jutottunk el a kifejezési formájáig. Most, amikor magasabb állampolitikai szempontok különböző rendelkezéseket léptettek életbe, kevesebb a munkaerő emberben, állatban és szerszámban egyaránt. Az E. M. G. E. tanítása s Elnökének egyre megismétlődő intelme immár közvetlen időszerű. „Senki közülünk el ne vesszen, senki közülünk meg ne semmisüljön.” Ha az egész falu összefog és a bajbajutottak támogatására siet, akkor nincs mitől félnünk. A jövő évi termést csak úgy tudjuk előkészíteni, hogy ha az otthonlévők közösségi cselekedetre vállalkoznak, megszántják és bevetik azoknak a földjeit, akiknél nincs otthon a férfi, vagy elvitték az állatot, — hazaszállítják az erdőből a fát stb. Erre kötelez bennünket a magyar gazdabeesület, de a közösségi élet legfőbb alaptörvénye is.

Ma sem tudunk egyebet tanácsolni, mint a három év előtti munkavállalás idején, amihez csak annyit fűzünk, hogy az E. M. G. E. elnöksége örhélyén áll és vigyáz annak a tömegnek a sorsára és érdekeire, amelyikért népe előtt felelős.

Október hó.

I. Szántóföldön.

A búza vetését e hóban kezdjük és végezzük. A pácolás és műtrágyázás elsőrendű feladat. Légykár esetén, bármekkora is legyen az, ne szántuk ki a vetést, mert még megbokrosodhatik s tavasszal újra lábra kap.

A szója aratása, a hidegebb vidéken október első napjaiban történik. Csépelni azonban csak tökéletesen megszáradt szóját lehet, mert a ki nem száradt szója hamar penészesedik.

A kukorica vetőmag válogatását most kezdjük meg. Törés idején válasszuk ki a kétesöves töveket, jegyezzük meg a két csövet termett tövekről a vetőmagnak valót. A borító levelek kifejtése után nyomban válasszuk ki a jól fejlett, benőtt végű, egyenes és tömött soru, fajtaazonos csöveket. Jegyezzük meg pontosan, hogy vidékünkön milyen terményt mikor takaríthatunk be, hogy a vetés napjától az aratás napjáig eltelt időt kiszámíthassuk.

II. Réteken és legelőkön.

A legelőkön való gyomirtást novemberben is erőteljesen folytatjuk. A sarjú behordása után a rétekre kihajthatjuk a jószágot, de vigyazzunk, hogy ez a legeltetés ne nyujon hosszú időre. Ha a felázott talajon az állat letapossa a fűvet, a talajt kieserepesíti s így az egész jövő évi termést tönkre teheti. Éppen ezért ősszel az állatokat idejében hajtsuk be a legelőről.

Ne feledkezzünk meg az őszi életmentő munkákról sem; a vakondtúrások elegyengetéséről, jó mély és keresztirányú alapos boronálásról, vagy hasogatásról és trágyázásról. Szakadékos, maratos legelőkön kössük meg a martokat akáccal, vagy kökénnyel.

III. Allattenyésztésben.

Téli istállózás előtt a mételykór fertőzte legelőkön járt juhoknak adjunk Distolt, mert el-

gyengülésüket csak így kerülhetjük el. Figyeljük igazállataink munkateljesítményét, hiszen a legnagyobb őszi munkák idején apadt meg hirtelen állatállományunk. Az otthon lévő munkát végző állatokat abrakoljuk jó bőségesen, hogy ne kerüljön bőrük a rúdra.

A téli takarmányszükségletéről gondoskodva, a mai pénztelen világban különös gondot fordítunk az ingyenes takarmányokra: a kukoricaszár, répafej és lapi, szójaszalma stb. elraktározására, hogy ezek egészítsék ki az abrakot és szénát.

IV. Kertgazdaság.

Október sok munkát ad a zöldség és gyümölcskertészeknek. A gyümölesszedés most folyik, a pincében levő gyümölcs pedig szorgos válogatást és átvizsgálást igényel. A pinceablakon legyenek ott a lepkefogó drótszövetek és minden hónapban legalább egyszer kénezzük ki a pincét.

E hónapban ássuk fel a fák koronája alatti gyűrűt s ilyenkor trágyázzunk is. A gyümölcsfákat megtisztítjuk a száraz ágaktól, a sebeket kátránnyal bekenjük. Most ültetjük el a gyümölcsfaoltványokat, a gödörből kikerült földet jól összekeverve s nem mint eddig, két csomóba rakva, az alsó és felső réteget.

A téli spenótot, salátát, murkot, petrezselymet most vetjük.

V. Szőlő, bor.

A pincét készítsük elő drága terhének befogadására. Hordókat, ászkokat, liut nézzük át, javítsuk ki s ha szükséges, meszeljük ki a pincét. A nemes penészt ne távolítsuk el azonban, mert az előnyösen járul hozzá az erjedéshez. Ezt a nemes penészt Németország sok minta-pincéjében kifejezetten e célra állítják elő.

A szőlőben az utakat javítsuk ki, hogy szüret alatt a nehéz járással ne kínozzuk az embert, állatot.

VI. Vadászat.

Beköszöntött a nyúl vadászat fődénye.

A terménybefakarítás hónapjában ne feledkezzünk meg a 60 lejes tagdíjhátralékunk befizetéséről.

NÖVÉNY- TERMESZTÉS

Kedves Gazdatestvéreim!

Ezuttal, mindenekelőtt néhány szóval, a búzára akarok kitérni, melynek most van a legjobb vetési ideje. A hó végén vetett búza már nem erősödik meg úgy, hogy egy erős telet károsodás nélkül kiálljon. Éppen ezért, az olaszok régi közmondása: „Simon napján okt. 28. dob el vetőkosaradat“, nálunk is megállja helyét. A választott elővetemény után idejében jól beerett, tápanyagban nem szűkölködő és nedvességet begyűjtött talajba vetett búza gyökereit még az őszi folyamán ki tudja fejleszteni, még pedig oly mélységig, hogy a tavasszal sokszor előforduló száraz időszakokat már nem érzi meg és földfeletti szárát fennakadás nélkül kifejlesztheti. Az idén is még mindig sok helyen láttam ritka vetést, ami bizony igen sokszor számottevően csökkentette a termést. Kedves Gazdatestvéreim! A ritka búzavetéseknek oka abban keresendő, hogy gazdáink a vetés elsűrűsödését még ma is a bokrosodástól várják. És éppen ez a hiba. A szeszélyes időjárási viszonyok között annyira sűrűn kell vetni, hogy ha a természet mostohasága folytán a bokrosodás teljesen el is maradna, akkor se legyen ritka a vetés. Attól ne tartsunk, hogy bokrosodásra kedvezőbb időben a sűrűbb vetés túlbuján fejlődik, mert a sűrű vetés éppen helyhiányában kevésbé bokrosodik, hamarabb szárbaindul és gyorsabban is érkezik, s az utóbbi pedig ugyancsak fontos! Különösen sűrűn kell vetni a bányai búzákat, mert ezek, amint azt már egy korábbi levelemben is írtam, — nem bokrosodó fajták. Azért ismételem ezt meg, mert ezek a legjobban elterjedt fajták az „Odvosi 241“-es búza után.

A késői érésű takarmány és ipari burgonyák kiszedésének ideje is e hónapra esik. Itt kell felhívnom a figyelmüket arra, hogy a kiszedett burgonya éjszakai letakarásánál óvakodjanak a burgonyaszár felhasználásától, mert a szárrészek többé-kevésbé *Phytophthora infestans* (ragya) gombával fertőzöttek. A gombafonalak a gumóra tapadnak és így áttelelnek. A megfertőzött gumók aztán kiültetésre kerülnek, kedvező meleg és nedvesség esetén bennük a gombafonalak kifejlődnek és a hajtásokba jutva, a levelek megbetegedését idézik elő. E kis elővigyázatossággal a jövő évi termés mennyiségét nagyban befolyásolhatjuk. Az év sok helyen esapadékos augusztus hava újabb gumók fejlődését eredményezte, ezek nem tudnak már beérni s így a romlásnak könnyebben ki vannak téve, tehát feltétlenül külön választandók és lehetőleg felhasználandók

vagy értékesítendőek. A burgonya téli eltartás alatti károsodását nagyban csökkenthetjük, ha akár pincébe, akár kupacokba való elraktározása előtt hagyjuk jól kiszikkadni és szellőzni, Beke László szavaival élve: „tudjon a burgonya belsőleg tisztességesen lehűlni“. Kellően átválogatva és így eljárva, már fél sikert értünk el s nem tesszük ki magunkat annak, hogy 20—30 százalékos veszteséget kelljen elszenvednie tárolt burgonya mennyiségünknek. A helyesen tárolt burgonya havi 1% veszteséget és romlást szenved csak és a tavaszi magasabb árnál ez busásan megtérül. Nagyon helytelen eljárás a burgonyának 70—80 cm. mélyen földbe ássott verembe való elrakása. Ez az elraktározási mód a nagyobb földmunka folytán drágább is a kupacba való rakásnál, amellet az az eltartás rosszabb is, mert benne elkerülhetetlenül vastagabban fekszik a burgonya, mint a kupacban.

A kukorica szedése után a kukoricaszár azonnal le kell vágni, mert az októberben és pedig lehetőleg első felében vágott kukoricaszár minden kgr-ja 15 gramm emészthető fehérjét tartalmaz, a novemberben vágott pedig semmit és ez utóbbinak keményítőértéke is fele csak az októberben vágott kukoricaszárénak. A levágást pedig lehetőleg közvetlenül a föld felett végezzük, mert ezzel a kukoricamoly kártételeit csökkentjük. Kevesebb korhadási anyag marad vissza, így a korhadásnál kevesebb lesz a talaj nitrogénvesztése. Különösen nagy jelentősége van ennek akkor, ha a kukorica után búzát vetnek, mert a gyökérmaradványok is akkor kezdenek korhadni tavasszal, mikor a búza vegetációja megindul.

A nyári szárazság leégette a legelőket. A száj- és körömfájás pedig a télire szánt takarmánykészletből vont el bizonyos mennyiséget s így a gazdának ez évben sokkal fokozottabban kell megismerkedni az okszerű takarmányozással, hogy a tél hosszú hónapjait beosztással keresztül tudja küzdeni. Az E. M. G. E. itt is segítséget kíván nyújtani, mikor kiadásában megjelentette Szeghő Dénes állattenyésztési felügyelő tollából „Okszerű takarmányozás“ című kiadványát, melynek minden sora a gazda boldogulását kívánja szolgálni. E könyvecske megszerzését jóakarattalaj figyelmükbe ajánlva, vagyok Berend, 1939 október 1.

magyar gazdatestvéri szeretettel:

BIKFALVY FERENC,

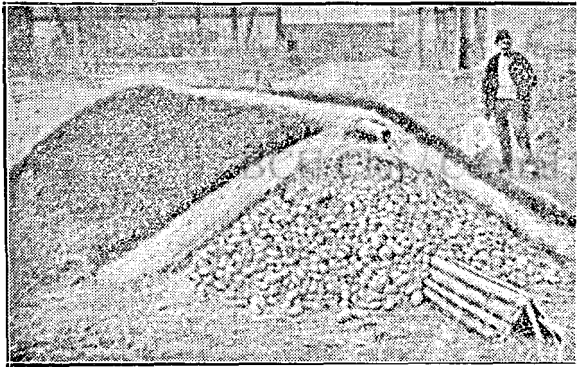
A burgonya párolása és vermélése.

Irta: Nagy Miklós.

A takarmányeltartás kérdése lépten-nyomon nyakunkba szakad. Szecskázásról, silőről, besózásról, erjesztésről naponta hallunk, sőt falvainkban megjelentek az utasításaink szerint készült első takarmányerjesztővermek: a silók.

A burgonyát eddig pincében, földveremben, föld színén, lécrácsra, prizmákba rakva tettük el télire. Mindenik eljárás sikerülte többé-kevésbé az elraktározás helyességétől, részben az időjárástól függött. A nyers burgonya könnyen megromlott, akárhogy raktároztuk. Most már ki kellett valamit találni: Megfőzték, illetve párolták a burgonyát. *A párolás megóvja a burgonyát a romlástól, könnyebben emészthetővé teszi és kisebb helyen raktározható, a vermélést jól végezve, 8—10 évig is eltartható lesz.*

A sertéshizlalás jövődjé alapja a párolt burgonya.

Fenti kép egy helyesen elkészített földvermet mutat be, alul lécrácsal, felül szellőző nyílással van ellátva.

Ezen új rendszerű eljárásnál, aszerint, hogy mekkora mennyiséggel kell számolnunk, egy kisebb vagy nagyobb pároló berendezéssel a burgonyát meleg vízgőzzel pároljuk, téglavagy betonvermekbe döngöljük, használt zsákokkal vagy polyvával és földdel letakarjuk.

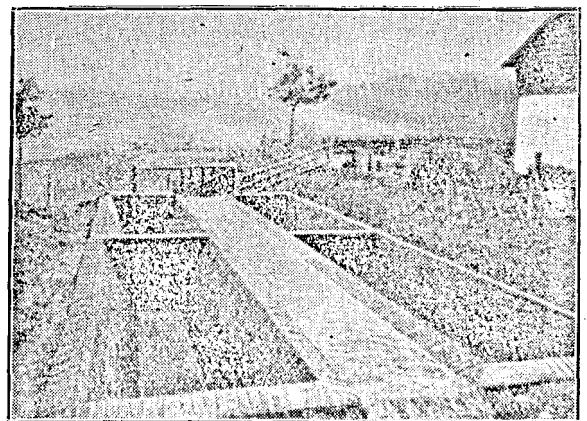
Függetlenül a pároló készülék milyenségétől és nagyságától, a tároló vermeteket a következőképen készítjük:

Azokon a vidékeken, ahol jó és olcsó gyári téglát kaphatunk, ott ebből az anyagból építjük erjesztővermeinket. Ahol ez az anyag nehezebben szerezhető be, ott tömör betonfalból, ritkán, egész kis mennyiségek részére, rövid eltartásra, fából készült hordókba is vermélhetünk. A téglából készült vermet a következőképen építjük meg:

Elsősorban kiszámítjuk az elvermelendő burgonyamennyiség térfogatát, egy köbméterre 10—11 mázsát számítva. Körül-

belül ez az a mennyiség, amennyit egy állatra egy hizlalási időszakra számítunk. Tehát egy állat szükségletét ellátó burgonyamennyiség részére egy köbméter vermet kell építenünk. Hogy a felhasználásnál az erjesztett burgonyafelület romlásnak ne legyen kitéve, a verem szélességét a következő adatok alapján számítjuk ki:

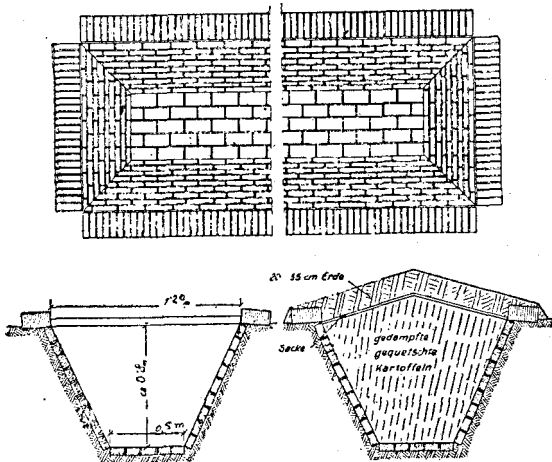
Ha 5 számosállatnál kevesebbünk van, a verem keresztmetszete legfeljebb egy fél négyzetméter lehet, 5—10 állatnál $\frac{1}{2}$ —1 négyzetméter, 10—20 állatnál 1—1.2 négyzetméter, 20—30 állatnál 1—1.5 négyzetméter lehet. Ha tehát 5 számosállatunk van, 5 köbméter vermet kell készítenünk, amelynek vágási felülete 0.5—0.7 négyzetméter legyen. Ez esetben tehát készítünk egy olyan koporsó alakú vermet, amelynek felső szélessége 120 cm., alsó szélessége 50 cm., mélysége 80 cm. és hosszúsága 5 méter lesz. Két ilyen vermet készítve közvetlen egymásmellé. A kettő között 1 méter utat hagyva, szükségünk lesz 17 négyzetméter téglafal felületre. Az oldalfalakat és a fenékfalat a legjobb minőségű téglából agyagba rakva, szükségünk van 900—1000 drb. téglára. Ebben a mennyiségben bennefoglaltatik a vermek felső peremét képező élére állított téglából rakott erősítő koszorú. Ilyen verem természetesen csak talajvízmentes földben építhető.

Agyagba rakott téglából épült vermek.

Építhetünk azonban tartósabb anyagból is: Betonba rakott téglá, csömöszölt betonvagy vasbetonból. A verem elhelyezését illetően, a legjobb lesz a hizlaló istállóhoz minél közelebbi helyet kiválasztani. Ahol van hely bőven, ott hosszú téglalakú, nem mély vermet építünk, ahol a hely kevés, ott célszerűbb lesz csűrben, fészkerben, magasabb falú betonvermet készíteni a föld színe fölé.

Amint fentebb említettük, a téglavermek alakja koporsó, a betonvermeké azonban derékszögű legyen. Ha betonból készítünk vermet, annak belső falait vízálló anyaggal vonjuk be, aljukra pedig egy, a kipréselődött levét felfogó, szűrővel ellátott tartályt készítünk. Ez egy 20—25 cm. mély, 30×30 cm. felületű, lyuggatott ráccsal ellátott kis tartály, amit a beton fenekének egyik végében készítünk.

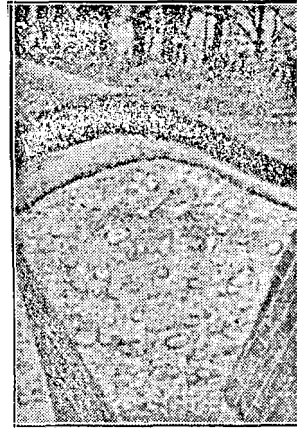

A verem alaprajza és keresztmetszete.

A vermelés menete, — függetlenül a verem minemüségétől, — a következő: A burgonyát, amint bekerül a földről, alapos mosás után a párolóba öntjük, 20—30 pernyi párolás után teljesen átfőve, egy csúsztató ferde síkon a verembe ömlik. Itt állandó döngölés közben a vermet megtöltjük. Rakhatunk a burgonya közé cukorrépát is 25—30 százalékban. Ez ugyan nem fő át egészen, de átforrósodik s a péppé főtt burgonya között nem okoz erjedési nehézségeket. A döngölő emberek facipőt vagy fatalpu csizmát hordjanak, hogy a forró burgonya a talpukat ne égesse. A burgonya párolásához különböző gyártmányú és teljesítőképességű pároló berendezéseket használunk. Kisebb menyiségek párolására alkalmasak az Alfa gyártmányú burgonyapároló üstök, melyek 50—600 literig terjedő méretekben kaphatók. A 600 literes pároló teljesítőképessége napi 10 órai munkaidőnél eca. 50 mázsa. A nagy, mosószerkezettel és elevátorral ellátott álló vagy szállítható burgonyapároló berendezések napi teljesítőképessége 160—200 méter-mázsa.

Ezek a nagy, szállítható berendezések Németországban vannak széles körben elterjedve, ahol azokat „Dampfkolonne“-nak hívják. Nálunk a szász vidéken működik több ilyen szövetkezeti alapon beszerzett pároló-berendezés, amelynek az ára 70.000 lei, mosószerkezettel és szekérrel együtt.

Mikor a verem megtelt, a benne levő burgonyát legalább 12 óráig hűlni hagyjuk. Ezután vagy használt zsákokkal, vagy egy vékony polyvaréteggel takarjuk le. Erre jön egy 15—20 cm-es föld- (agyag- vagy homok)-réteg. Az erjedés pár nap alatt végbe megy s a burgonya etethető.

Telt verem polyva és földréteggel takarva, megkezdve.

A mezőgazdasági termelés jövedelmesebbé tétele érdekében három síkon küzdünk: 1. Terület egységenként nagyobb tömeget előállítani, 2. a betakarított terményeket a lehető legjobb feltételek mellett raktározni, hogy ne veszítsük el itt, amit az első pontnál nyertünk. E cél érdekében bevezetjük a kazlak, prizmák, vermek, silók használatát. 3. A termést minél előnyösebben értékesíteni. Az első és harmadik pontban foglaltak eddigi tevékenységünk főtengegyét képezték, a terményeltartás azonban még kezdeti formáit éli. E téren meg kell tehát kezdenünk a komoly, céltudatos munkát.

Fajtiszta,
fajazonos, szavatolt csiraképességű
eredeti erfurti, hollandiai és dániai

Főzélék
Zöldség
Virág
Fű és
nemesített
takarmány
és répa

MAGVAK

„TRIFOLINO”

magtermelés és magkereskedésben kaphatók

Claj, Piafa Mihai Vitéazul 38. sz. alatt.

Legkisebb rendelést is azonnal postázunk.

Arjegyünk ingyen.

ARMAND CĂLINESCU

A napi sajtó részletesen beszámolt arról a kegyetlen gyilkos merényletről, amely magát Armand Calinescu miniszterelnököt, a Trón első tanácsosát, az ország első vezető férfiát követelte áldozatául.

Nehéz időkben, nagy koncepciójú államférfiú tűnt el az ország politikai életének színpadáról. A volt kormányelnök már kora fiatal-sága óta aktív részt vett az állami életben s annak irányításában. Mindenki nagyvonalú, széles látókörű, cselekvő embernek ismerte, aki a legnehezebb időkben vállalt súlyos felelősséggel járó pozíciót, hogy hazáját maradéktalan szolgálataiban részesítse.

A magyar gazdatársadalom a reformpoliti-

kust látta benne, aki elgondolásaiban a nagy tömegek érdekeit képviselte s azokat szolgálta. Azt az embert, aki a kisebbségi kérdés rendezése terén kétségtelenül kezdeményező lépéseket tett. Dr. Szász Pál az Erdélyi Magyar Gazdasági Egylet elnöke számos alkalommal volt érintkezésbe Armand Calinescu miniszterelnökkel, akivel a magyar gazdatársadalom nagy életkérdéseiről tárgyalt. Mindég nagy figyelemmel és érdeklődéssel hallgatta a bennünket érdeklő és velünk joglalkozó előterjesztéseket.

Temetése az ország legőszintébb és legmélyebb részvéte mellett folyt le s azon jelen volt dr. Szász Pál is az Erdélyi Magyar Gazdasági Egylet elnöke.

Ritka búza...

Igy kezdődik a nóta s így jelentkezik nagyon sok őszi vetésünk. A gabonatermesztés terén még mindig sokat hibázunk, pedig már eleget hallottuk tanólyamokon, olvastuk szakközleményekben, hogy csak kifogástalan vetőmaggal és hibátlan munkával érhetjük el azt az eredményt, ami fáradozásainknak megfelelő jutalmát meghozza.

A búzát Erdély legtöbb vidékén nem szabad október 5—7-ike előtt elvetni, mert a korai vetéseket megtámadja az akkor másodszor rajzó frit és hesszeni légy. Ezek kártételéről már épen elég sok panasz számol be. Tul későn se vessünk azonban, mert csak ritka hosszú őszi és enyhe telű években sikerülnek a novemberi vetések.

Mindig friss, porhanyóra boronált vetőszántásba vessünk, s a vetőmaggal ne takarékoskodjunk. Nagyobb szemű búzából géppel 110—120, apróbb szeműből 100—110 kg.-ot vessünk, mert a sűrű vetés soha sem baj, legfeljebb nem bokrosodik úgy a búza, de hamarabb szárba indul és gyorsabban érlik.

Különösen vigyázzunk a Bánkúti fajták vetésére, mert ezek igényesebbek, gyengébben bokrosodnak és jobban megsínylik a telet. Ezért fordul gyakran elő, hogy a Bánkútiak nem hozták meg azt az eredményt, amit joggal várhatunk tőlük.

A vetőmagot csávázzuk be mindenesetre, mert anélkül nem biztosíthatjuk a termést. A pórpáccal való csávázás előnyeit ismerjük mindnyájan. Mindig csak közvetlenül vetés előtt csávázzunk,

A vetésnél szedjük ki a tengericsutkákat, mert ezek egyenlőtlenül teszik a vetést, a kelest, elvonják a tápanyagot és a feldolgozó baktériumok egy részét.

Milyen fajta őszebúzát válasszunk? Erre nézve a tanácsadásban ma már kísérletekre támaszkodhatunk. Erdély különböző vidékein (beleértve a Bánságot és Körös völgyét is) egyelőre számos kísérletet végzett és ezek alapján megállapíthatjuk, hogy a legtöbb helyen az Odvosi 241-es változat adta a legmegbízhatóbb eredményeket, különösen a mostohább viszonyok között, gyengébb talajon történt vetéseknél. Amint az az Erdélyi Gazda szeptemberi számából is kiténik, volt eset, hogy ez a fajta az év folyamán kétszer is megdőlt, mégis minden más fajtát meghaladó terméseredményt adott. Ezek szerint legelső sorban az Odvosi 241-es lesz az erdélyi kiscgazda őszebúzája. Utána következnek termés és minőség szempontjából egyaránt a Bánkúti 1205-ös és Bánkúti 1201-es fajták, amelyek azonban az Odvosinál igényesebbek, jobb talajt kívánnak és amint fentebb is jeleztük, bokrosodásuk nem olyan erőteljes. Sokan vannak kiscgazdánk között, akik a tarbúzákat dicsőítik, anélkül, hogy ezeknek hátrányaival tisztában lennének. Ne tévesszük soha szem elől azt a tényt, hogy a búzát nem feleltethető polyvájáért és szalmájáért, hanem első sorban magterméséért termesztjük. A fentnevezett fajták számos szaporítótelepünkön kaphatók. Itt a leg-sürgősebb beszerzésnek ideje s ezévben végre egyszer ne késlekedjünk, mint azt annyiszor tettük.

NM.

Egészséges istálló — egészséges állat.

A legtöbb kiscgazdának *legelhanyagoltabb épülete az istálló*, az az épület, amely nemcsak vagyona jelentékeny részének és bármikor forgatható tőkájének megőrzésére, hanem legközvetlenebbül segítő munkatársainak befogadására is szolgál. Érthetetlen és elszomorítóan lehangoló az a kép, ami sok udvarban szemünk elé tárul. Látunk ujonnan épült istállót, melynél nem gondoskodtak a nedvesség elvezetéséről és az új falakon olyan nedvességfoltok mutatkoznak, amelyek pár év múlva az ereszig fognak érni. Látam olyan istállót, amelyiknek mennyezete télenyáron egyformán csepegett, de olyant is — újat pedig — amelyikben nincs annyi világosság, amennyi az ott elvégzendő munkálatokhoz: etetéshez és tisztogatáshoz okvetlenül szükséges. Se szeri, se száma a levegőtlen, szellőztető nélküli istállónak, sőt olyant is láthattunk akárhányat, amelyiknek a meglevő szellőztető nyílásait bedugják. Ki ne ösmerné azt a gidres-gödörös istállót, amelyikben csak bukácsolva lehet járni, magas a járszol és még ma se mult dívatja a rácsnak, melyből az állatok úgy eszik a takarmányt, mint ahogy a hosszúnyakú zsiráfok legelik a fa koronájáról a lombot.

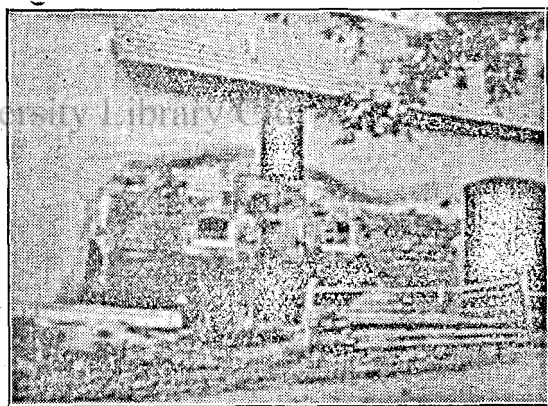
A legundorítóbb azonban az olyan istálló, amelyikben egyáltalán nem, vagy csak elkésve gondoskodnak a szilárd és híg ürülék összegyűjtéséről és kihordásáról. Ilyen istállóban oly nehéz a levegő és orrfacsaró a bűz, hogy a belépőnek valóban megered a könnye és olyan fullasztó köhögés fogja el, hogy csak úgy „kapkod a levegő után” és talán észre sem veszi, hogy az állatok hátuljára tenyérynyi vastagon rakódott a megszáradt trágya.

Ezek a hibák természetesen jobbára a régi istállókban, de amint már említettem, az újabbakban is fellelhetők, holott a bajokon vagy hibákon megfelelő rendezéssel vagy kevés költséget igénylő átalakítással nagyon könnyen lehetne segíteni.

Egymagában véve is baj, hogy háziállataink életüknek legnagyobb részét istállóban kénytelenek tölteni, de ha ezen már nem változtathatunk, kötelességünk, hogy nekik egészséget óvó férőhelyet létesítsünk, hiszen ezzel a magunk vagyónát is óvjuk a kártól és elértéktelenedéstől. Ezt annival is inkább meg kell tennünk, mert a kifogástalan takarmányozáson kívül levő, világosság és mozgás az előfeltétele háziállataink egészségének, másrészt a teljesítőképességnek az alapja az egészség. Ebből következik, hogy az

állatok egészségben tartásának föltételeit hiánytalanul kell teljesíteni, hogy a betegség okozta kárnak elejét lehessen venni.

Ma már nincs valamirevaló gazda, aki ne hallott volna a baktériumoknak nevezett igen apró élőlényekről, amelyek a szervezetbe jutva, azt megbetegítik és igen gyakran tömeges megbetegedéseket, úgynevezett járványokat okoznak. Ezeknek a betegséget okozó élő csiráknak főszke és szaporító melegágya az istálló. Tudni kell azonban azt is, hogy nagy ellenálló képessége csak olyan állatoknak lehet, amelyek a fejlődésre előnyös hatású napfényt, friss levegőt és mozgást élvezhetik, tehát amelyek természetes módon a levegőn élnek.

Uj istálló. A nedvességfolt már szinte az ereszt éri.

Ha az életkörülményeket alkotó tényezőket egyenként vizsgáljuk, az egészség fenntartásában első hely a napfényt illeti, mert hőhatása az erejével egymagában is képes megsemmisíteni a legveszedelmesebb kórokozó csirákat is. Azért kívánatos a tetőzethez közel elhelyezett nagy istállóablak, mert csak ilyen módon fűrdhetnek mélyreható csiraölőképességű fényözönben az istálló. A napfény elősegíti a bőrlégzést, tömeges vörös vérséjtképzésre indítja a szervezetet és ezzel az anyagcserét is élénkíti, tehát a takarmány jobb értéklésére is kihat. Napfényes istállóban tartott igásállatok mindig jókedvűen dolgoznak s nem fáradnak el gyorsan, de fajra való tekintet nélkül leginkább a szopós- és növendékállatok igénylik a napfényt, mégis mennyi borjúnak, malacnak éppen azért kell vérszegénységben vagy angolkórban elpusztulnia, mert azon kívül, hogy etetésük észszerűtlen, rekeszüket az istálló

legsötétebb, hideg és nedves zugába helyezik, ahova az áldott napfény soha el nem ér.

Az életkörülmények második fontos tényezőjeként a levegő szerepel. A páratelt levegőben az állat bőre nyirkossá válik, ha pedig huzat éri, vagy a szabad levegőre kihajtják, hűlés, hurutos

Az istálló sötét sarkában, rossz levegőben a növendékmarha nem fejlődik.

bántalmak keletkeznek. Amennyire veszedelmes a páratelt levegőjű istálló, annyira egészségtelen a szellőtlen istálló is. A fiatal állatok sokkal közelebb vannak az istálló padozatának szintjén megülepülő szénshoz, mint a kifejlődött álla-

tok, vagy az ember, mert utóbbiak magasabb és tisztább rétegből szívják be a levegőt. Ámde az istálló levegőjét nemcsak a szén-sav rontja, hanem az állatokból és ürülekeikből, továbbá az alom rothadásából keletkező kénes és ammóniás gázok is, amelyek köhögést és a nyálkahártyák hurutos megbetegedését váltják ki.

A rossz levegőt az istállóból szellőztetéssel lehet és kell is eltávolítani. A szellőztetés nemcsak megtisztítja, de szárítja is, páramentessé teszi a levegőt. Most már nyilvánvaló, hogy a jó istálló világos, napfényes, levegője tiszta, száraz és meleg.

Háziállataink közül a szoptató anyáknak, fejős teheneknek, szopós- és növendékállatoknak, de a rosszabbul táplált állatoknak is melegebb istállóra van szükségük.

Az egészséges istálló harmadik főtenyezője a mozgás. Télen nagy kifutóban rendszeresen mozgatni kell az állatokat, vagy kemény talajon, utcahosszat legalább egy órán át vezetgetni, úgy, ahogy erről már többször is megemlékeztünk.

Ezekkel az ismeretekkel felfegyverzetten foghatunk csak hozzá az istálló bírálatához, de az eddigiekből is kiviláglik, hogy egészséges istálló, egészséges állatot jelent.

Következő számunkban az istálló helyének megválasztását, ló- és marhaistállók építését, majd utóbb a sertés- és juhistálló kérdéseit fogjuk tárgyalni. —ős.

Takarmányvermek vagy silók építése és használata.

Irta: Kovásznay János.

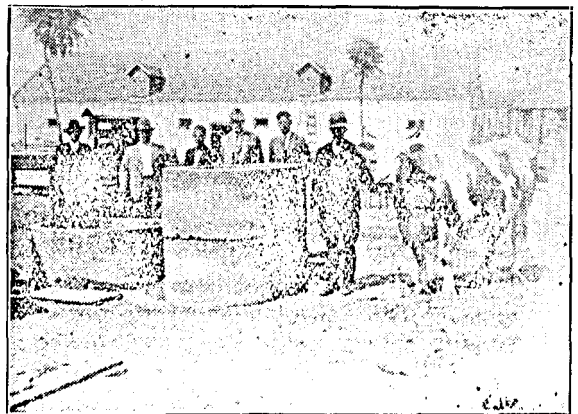
Építsünk olcsó és a célnak megfelelő vermeket. Gazdaságok nagysága szerint különböző formában. A kisgazda silója feltétlen kör- vagy ovális alakú legyen, mivel a szögletes siló sarkaiban a betaposott takarmány részben megromlik és így a kisgazda silójánál igen nagy százalék megy veszendőbe.

Az olcsó siló előállításához elsősorban szükség van egy formára, melynek előállítását gazdaköri alapon gondoltam megoldani. Ezzel a hozzájárulással a gazdakör igen nagy kötelességet teljesít a kisgazdák fejlődése érdekében. A forma készülhet deszkából, köralakban, mint a kútkariká forma, oly módon, hogy ovális alakra 30—60 cm. betétekkel nyújtható legyen. Így elérjük azt, hogy egy és ugyanazon formával 3—4 és 5 marhás gazda építhet silót.

Mielőtt a siló építéséhez fognánk, tudnunk kell, hogy a silóba helyezett takarmány felületéből naponta legalább 7 cm. magas réteget el kell használni.

Számítási alapul egy három drb. marha részére építendő silót veszek. Szükséges hozzá egy 130 cm. átmérőjű köralakú, 260 centiméter magas siló. Az állatoknak fej-

ként és naponként 20 kg. silózott takarmányt számolva, a három drb. marhának 35 napra elegendő. Ezt a formát én meg is csináltattam, belekerült 2000 lejbe, de naponta 8—10 karikát is lehet vele csinálni, tehát egyelőre míg a gazdakörök csináltatnak, szinte a megye egész gazdaköztségének megfelel.

Kovács János magatervezte silója.

Tehát egy ilyen silóhoz az építési készpénz kiadás a következő:

65 cm. magas, 130 cm. átmérőjű kari-
kához:

50 kg. cement	— —	130 Lei,
2½ kg. betonvas	— —	45 Lei,
formahasználatért	— —	20 Lei
Összesen	— —	195 Lei.

A fenti siló tervezésénél szemelött azt tartottam, hogy olcsó és egyszerű legyen, mivel tapasztalatom szerint, ha valami drága és bonyodalmas, elterjedésére nincs remény.

Nagyobb gazdaságok részére ajánlatos a silót négyszögűre építeni, oly módon, hogy a silók egymás mellett úgy következzenek, hogy minél több olyan fal legyen, melyik két silónak az oldalát képezi, így a befogadó-képesség szerint jóval kevesebbe kerül, mint a kiszagda silója.

A négyszögű silónál a sarkokat jól ki kell gömbölyíteni és a takarmány bevermelésénél igen nagy súlyt kell helyezni arra, hogy a sarkokba kerülő takarmány alaposan letaposodjék.

A takarmány berakását egy silóba, ha csak lehetséges, egy nap alatt be kell végezni és azonnal 50—60 cm. földréteget kell rá-rakni. A gyakorlati tapasztalat azt mutatja,

hogy a siló alsóbb részébe zöldebb színű a bevermelt takarmány, amit az állatok szívesebben fogyasztanak. A minél vastagabb földelést ez is indokoltá teszi, mivel így kevesebb tápértéket veszít a takarmány.

Hogy a siló teljesen kihasználódjék, a kör vagy ovális alakú silóknál egyméter 50 magas deszkaformát kell csináltatni, amit a beton megtöltése után rá kell helyezni a siló tetejére és ezt a szecskezett takarmányból meg kell tölteni 70—80 cm. magasságig, míg a répafej és szecskezatlan takarmányból az egész magasságot meg kell tölteni.

A négyszögletű silónál egyszerűen a betonba oszlopokat állítunk és melléje deszkát rakunk.

Okszerű takarmányozás, a takarmányok pontos időben való kaszálása, helyes szárítás és a nyers, illetve zöld takarmányok szakszerű elraktározásának ismerete és gyakorlása képezi gazdálkodási fejlődésünknek kiinduló pontját.

Ha a takarmányozásnál a leírtak szerint járunk el, ugyanazon mennyiségű takarmányon több állatot tudunk tartani, minek következtében több trágyát nyerünk s így növényeinket jobban táplálva, magasabb terméshez jutunk.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Rövid orvosi tanácsok állattenyésztők részére

Ojtótelep létesítése.

A sertéspestis leküzdése tárgyában 1933. évben kiadott földművelésügyi miniszteri határozat szerint a betegség elleni szimultán ojtás csak fertőzött községben végezhető, illetve olyan különálló gazdaságokban vagy hizlalótelepeken, amelyek sertéspestissel időközönként fertőzöttek. Az ojtásokat csak az illetékes kerületi állatorvos végezheti ugyan, de beleegyezésével és ellenőrzése alatt más állatorvos is szimultánozhat. A miniszteri határozatnak ez a megszigorítása sértette a kiszagda érdekeit, akiknek helyzete a hizlalótelepekkel és gazdaságokkal szemben hátrányossá vált. Mintegy két évvel ezelőtt azonban a bánsági jómódú sváb gazdáknak sikerült kieszközölni olyan áthidaló megoldást, amely lehetővé tette, hogy a hizlalótelepeknek és gazdaságoknak adott kedvezésben ők is részesüljenek. Községenként és többnyire szövetkezeti alapon a község lakott he-

lyétől 2 km távolságban, elkülönített helyen, szalást építettek ahova a község sertéstulajdonosai sertéseiket kivitték, ott szimultánoztatták, majd 30 napi állatorvosi megfigyelés elteltével és az állatok fertőtlenítése után azokat mint teljesen egészséges, de már védett sertéseket a községbe visszaszállították.

Az ojtótelep létesítésének egyik rendkívüli előnye, hogy a sertések vízmentes időben is szimultánozhatók, tehát amikor a törvényes intézkedések alapján a község belterületén ojtani nem lehetne, a másik pedig, hogy fiatal 2,5—4 hónapos malacok is ojthatók lévén, a védettség eléréséhez kevés vérsavó kell s így az ojtási költség is kicsi marad. Megszívlelésre méltó még, hogy rendszeresen végzett ojtásokkal elérhető az a kedvező helyzet, hogy bizonyos idő múltán a község belterületén már csak tartósan védett sertés lesz,

aminek igazi haszna nemcsak a természetes fertőződés elleni küzdelemben mutatkozik meg, hanem a kereskedelemben és hizlalásban is.

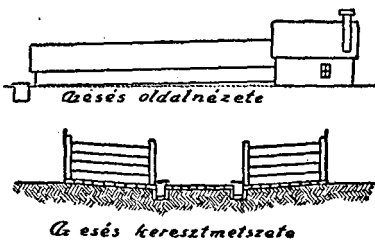
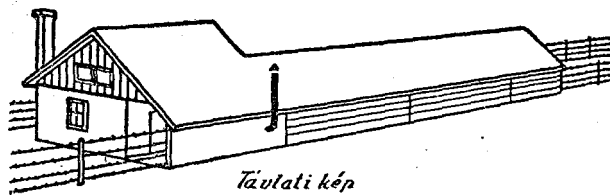
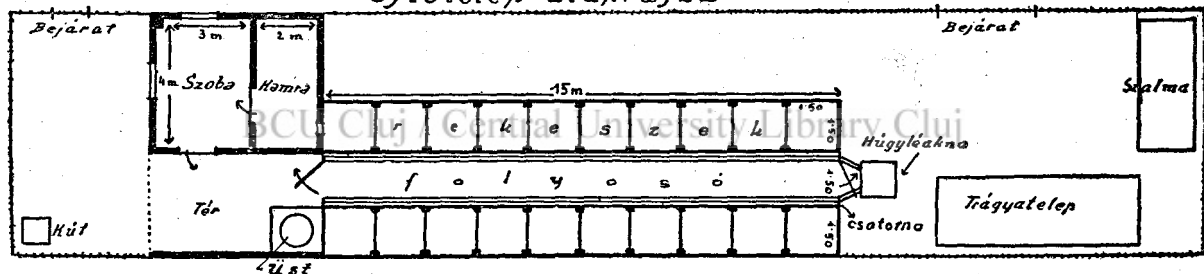
Köztudomású, hogy a szimultánózott sertések ürüléke, váladékai, de főképpen vizeletük — akár csak a természetes uton megbetegedetteké — fertőző és az is tudott, hogy vemhes kocák, vagy szopós malacok szimultánózása legtöbbször kockázatos, tehát a szimultánózást korlátozó rendelkezéssel a miniszteri határozat voltaképpen a tulajdonos érdekét védi. Nem lehet meglepő tehát, ha a kórokozó csírák elhurcolásának és ezáltal a sertéspestis terjedésének megakadályozása céljából az ojtótelep létesítésére feltételeket szabtak, amelyeket az alábbiakban foglalunk össze:

Az ojtótelep vizáradástól mentes, teljesen elkülönített helyen, a község belterületétől 2 km. távolságra építendő. Közlegelőn, vagy közlekedési utak mellett nem létesíthető. A megfelelő essével bíró szállást téglával kell burkolni, a téglák között cement habarccsal kitölteni és a híg ürülékot hasonló módon falazott emésztő gödörbe levezetni. A gödör fenekét szükségtelen burkolni, mert így az ürülék híg részeit a talaj könnyebben fel-

raktáron kell tartani. Ha a megfigyelési idő letelt a sertéseket, különösen csülkeiket, kreolinos oldatba mártott szivaccsal történt lemosás után elszállítják, majd a telep férőhelyeit előírt módon fertőtlenítik. Ha ennek megtörténtét a kerületi állatorvos ellenőrizte, ő ad engedélyt újabb sertéscsoportnak a telepre való szállítására.

Az ojtótelep berendezése igen egyszerű és azt a mi ügyeskező mesterembereink a közölt rajzok és méretek figyelembe vételével könnyen és olcsón, házilag is elkészíthetik annyival inkább, mert csak oszlopokból és deszkából készült, tetőzete pedig zsúp, vagy nád, mert ez a fedőanyag télen meleget tart, nyáron pedig hűvös. Erdélyi viszonylatban kielégítőnek mutatkozik 80—120 sertés befogadására alkalmas telep 1.5 × 1.5 méter tehát 2.50 négyzetméter alapterületű rekeszekkel, mert ilyenekben egyenként kisebb állatokból 5—6 nagyobbakból 3—4 kényelmesen elhelyezhető. Vezérelv legyen, hogy egy tulajdonosnak valamennyi sertése ugyanazon rekeszben maradjon, nehogy az egymáshoz szokott állatok egymástól elválasztassanak és elidegenedjenek, mert ha ez megtörténik, akkor a megfigyelés letelte után

Ojtótelep alaprajza

szívja. A telep körülkerítendő, ajtaját állandóan zárva kell tartani, területére csak a helyi hatóság előzetes engedélyével szabad belépni. A telep az illetékes állatorvos állandó felügyelete alatt áll. Sertések csak az ojtás napján szállíthatók oda a férőhelyek nagyságához mért számban, de onnan csak a 30 napos megfigyelés kedvező letelte és az állatok egyedenkénti fertőtlenítése után szállíthatók el.

A sertések élelmezésére szükséges takarmányt, a sertéstulajdonosok adják, az állatokat pedig állandóan a telepen lakó szolga gondozza és látja el, kinek működését és az etetést is a tulajdonosok egyik megbízottja naponként felváltva ellenőrzi. A fertőző anyag elhurcolását gátló óvintézkedés betartása kötelező lévén a telepen fertőtlenítő szerkezet (kreolint, égetett mészkövet) is

ismét összeterelve egymás között verekednének. Két vagy több kis rekeszt úgy lehet egy nagyobb rekeszé átalakítani, hogy az elválasztó deszkafalakat kiemeljük. Minden oszlop három oldalára két-két léce úgy van felszegezve, hogy közéjük deszkalap csúsztathatók be, amint ez a rajzon jól látható. Ugyancsak a rajzon látható a telep távtlati képe a szolgálakással és oldalnézete, amelyen feltüntettük azt is, hogy a telepnek a hügléakna felé kell lejtjenie. Lejtőre kell készíteni a rekeszek belsejét is, hogy a vizelet a folyosó mindkét oldalán végigfutó 15 cm. széles, 10 cm. mély, deszkával fődött csatornába lefolyhasson. A lejtés mérete ne legyen nagyobb mint 1 méterre 1 cm. Egy-egy ekesz 1.5 × 1.5 méter, a köztli folyosó is 1.5 méter széles, a rekeszek magassága hátul 1.2 méter, elől 1 méter. Középen a tető magassága

2.5 méter, mindkét végén ablakkal. Az egész telepet az udvar kivételével téglával kell burkolni, a téglák közét cementhabarccsal kitölteni, hogy könnyen legyen fertőtleníthető. A szállás külső oldalfalai lécezett deszkából készülnek. A belső oldalfalakat rekeszenként 20 cm. szélességű 1–1.5 hüvelykes deszkából csúsztatják be a hornyolást helyettesítő lécek közé, miáltal megtakarítható az ajtó készítése. A belső berendezéshez tartozik a vályú, melyet a rekeszekben úgy kell elhelyezni, hogy felerésze a folyosóra nyíljon, mert így nemcsak az eleség beöntése, hanem tisztítása is könnyebben végezhető. A vályúk készítésénél figyelembe veendő, hogy 60 kiló súlyig minden sertésnek 25 cm. vályú-hosszúság kell; 60–80 kg-ig 30, 80–100 kg-ig 35, 100 kilón felül 40–50 cm. vályúrészlet szükséges. Ilyen módon elkerülhető, hogy az állatok evés közben egymást zaklassák. További kelléke a belső berendezésnek az üst, melyre azért van szükség, hogy fertőtleníthesz, vagy más célból vizet lehessen melegíteni. Az udvaron trágyatelepet kell létesíteni, az ellenkező végén pedig kutat kell ásni. A húgylé-akna összeköttetésbe hozható a trágyateleppel is, de ebben az esetben a trágya csak teljes erjedés után szállítható el.

Az épülettel közös fedél alá építhető a szolgálat, (egy szoba, kamra), meg üstház egy előtérrel, ahol az ojtás végezhető. A fertőtlenítő anyagokat úgy kell elhelyezni, hogy az elraktározott eleség a kreolin, vagy más fertőtlenítő anyag szagát fel ne vegye.

A telepre szállított sertéseket rendszeresen kell etetni, naponta kétszer vagy háromszor, még pedig vízzel morzsalékosra kevert daraeleséggel. Erre a célra az „Okszerű Takarmányozás“ útmutatásai szerint szükséges 100 kg. élősúlyra 4.4 kg. szárazanyag, 0.5 kg. emészthető fehérje és 3.4 kg. keményítőérték. Ezt a tápértéket megtaláljuk abban a keverékben, amely áll: 1.5 kg. puhaszemű kukoricadara, 1.8 kg. tavaszi árpadara, 2 kg. durva búzakorpa és 0.2 kg. közepes minőségű napraforgó bogácsában. E szerint naponta 5.5 kg. daraeleség szükséges 5 drb. 20 kilós, illetve 4 drb. 25 kilós malac etetésére, tehát a száraz darakeverékből fejenként jut 1 malacra 1.1, illetve 1.37 kg. ami teljesen biztosítja legkedvezőbb fejlődésüket. Az eleség ára a piaci árak figyelembevételével könnyen kiszámítható.

Az ojtás költségeit a malacok fajtája és súlya határozza meg; szérumból kell 20 kg-os malacnak: mangalicának 20 kem, york vagy keresztzettnek 25 kem, míg 25 kg-os malacnak: mangalicának 22, hússertésnek 28 kem, ami a vérsavó literjének 2.000 lejes alapára mellett 40–50, azaz 44–56 lejbe kerül. Ehez még hozzászámítandó 2–2 kem. vírus 10 lej értékben. Említettem már, hogy a beszállítás napján a malacok megkapják a szérumos vegyes ojtást és 18–21 nap múlva a vírusos pótojtást. Ha a kétszeri ojtásért az állatorvosnak 10 lejt és malaconként a kétszeri utazásért 2 lejt számítunk, akkor egy malac ojtása 62–72, illetve 66–78 lejbe kerül. Ehez hozzászámí-

tandó az épület törlesztése és biztosítása a gondozás költségei, úgy, hogy mindent összevéve malaconként 100–110 lej költség merül fel, amelybe bele van számítva a szolgának havi 1000 lejes bére is. Az építkezési költségeket nem vázoljuk fel, mert úgy a téгла, mint a faanyag ára helyenként változó.

Célszerűségéből két-három közelfekvő község lakószövetkezetének ojtótelep létesítésére, melynek gazdaságosságához az is hozzátartozik, hogy férőhelyei mindig teljesen ki legyenek használva. A sertésnevelés költségeihez ma már hozzá kell számítani az ojtással felmerülő kiadásokat is, mert ezzel mindenki a saját nyugalmaért vásárolja meg és a két legveszedelmesebb fertőző sertésbetegség elleni védelem terén tette meg azt, ami napjainkban megtehető.

Orbán elleni ojtásra legalkalmasabb az elszállítás napja, míg a pótojtást minden sertés már a tulajdonos udvarán kapja meg. Ezzel is csökken az állatorvos utazási költsége.

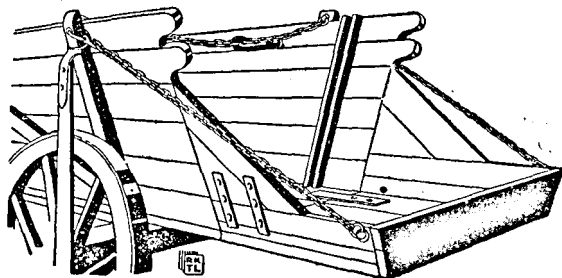
Gazdakörök, közbirtokosságok, szövetkezetek — az illetékes kerületi állatorvossal egyetértve — igyekezzenek minél nagyobb számú ojtótelepet létesíteni, mert ennek hiányában úgy a sertésnevelés, mint a hizlalás csak ráfizetéssel végződik.

—ős.

SZAKKÖZLEMÉNYEK

Lerakósaroglya.

Burgonya és répahordás idején nagyon sok időt vesztesítünk a termények le- és felrakásánál. De az idővesztésen kívül komoly veszteségünk származik a kiselejtezendő anyagból is, mert rakjuk azt akár gömbvégű villákkal, akár kosárral a taposástól sok sérülést, ennek folytán sok veszteséget, rothadást szenved burgonyánk, vagy répánk.

A mellékelt képen levő egyszerű peremmel ellátott deszkalapot a szekér végére erősítve (láncsal és két vassarokkal) ide állhatunk, vagy leengedhetjük a burgonyát vagy répát s kosárral gyorsan behordhatjuk.

Ez a szerkezet egyszerű és célszerű. Persze, amíg valamit ki nem próbálunk, nem ítéltünk felőle. Hogy milyen kivitelben készül el, az tökéletesen mindegy. Három deszkadarab és két lánc s kész a lerakódó.

A kaliforniai pajzstetű.*

Irta: Török Bálint.

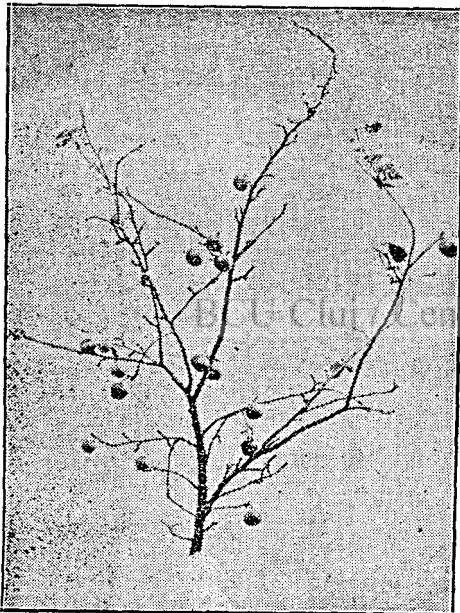
Az utóbbi időben Erdély különböző vidékeiről gyakrabban érkeznek panaszok az E. M. G. E. Gyümölcsészeti Szakosztályához a kaliforniai pajzstetű fellépése és kártétele miatt. Szükségesnek tartjuk ezért képekkel szemléltetve, gyakorlati alapon ismertetni e kártevőt és az ellene való védekezést.

nyezetet kedveli, tehát a sűrű lombozatu, törpe fákon találjuk a legtömegesebben. A kaliforniai pajzstetű kártételét a fa nedvének elszivásával okozza.

A megtámadott fiatal fák egy-két év alatt tönkremennek, ha nem védekezünk. Az idősebb fák tovább is bírják a küzdelmet.

A kaliforniai pajzstetű fejlődése.

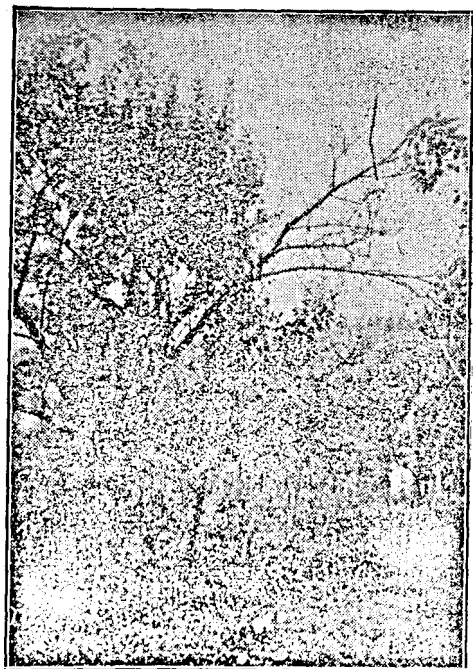
A kaliforniai pajzstetű pajzsának 1–2 $\frac{1}{2}$ átmérőjű, kör alakú, közepén kidomborodó jellegzetes alakjáról ismerhető fel. Színe barnásszürke, gyakran világosbarna. A hím pajzsa rendszerint világosbarna és körte alakú. A kaliforniai pajzstetű június elején jelenik meg. A nőstény nem repül, eleveneket szül. Lárvája szabadon mozogva mindjárt a közelben alkalmas helyet keres a letelepedésre. A letelepedés után a lárvák rövidesen vedlenek és a vedlett bőrhöz illeszkedik a pajzsréteg, mely a tetű növekedésével lépést tartva szélesedik.

A kaliforniai pajzstetű által tönkretett ág: levelei lehullottak, a fejlődésükben visszamaradt apró almák és egy pár levél még rajta vannak az ágon.

A kaliforniai pajzstetű megjelenését gyakorlott szem hamar megállapítja. Jelenlétének könnyen felismerhető jelei: az ágvégek száradása, amit röviden csúcscsúradásnak nevezünk; majd az ágak és a fa elszáradása, az alma vagy körtegyümölcsön a letelepedés, illetve szurás helyén képződő lencse alakú élénk piros foltok, a fertőzött ágaknak, a korommal kevert hamuhoz hasonló színű kérgesszerű bundás bevonata, a leveleken látható kis pajzstetvek, a száradó rücskös végű fiatal hajtások, fagyfoltok stb.

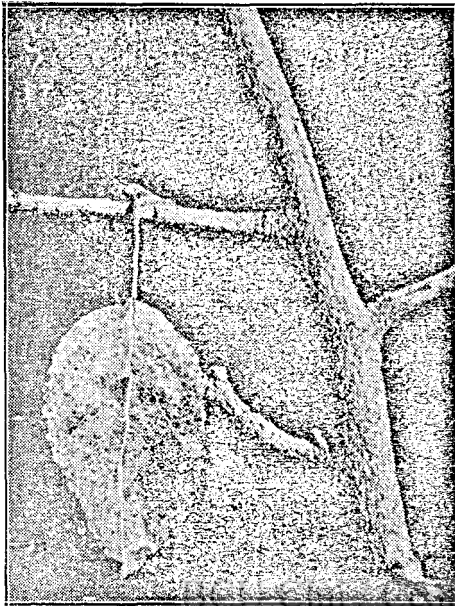
A kaliforniai pajzstetű a fiatal hajtásokon és sima ág és törzsrészekeken telepedik meg a legszívesebben. A széllel védett, meleg, páratelt kör-

A kaliforniai pajzstetű a gyümölcsfák síma törzsét, ágait, idősebb és ezévi hajtásait, leveleit és gyümölcsseit is megtámadja. E képen egy idős almafán végzett pusztítás látható.

* Mutatvány az Erdélyi Gazda 1940. évi naptárából.

Az újszülöttek a nyár elején már ivarérettek. Augusztus elején jelenik meg a második és szeptember végén a harmadik nemzedék. Ez a harmadik nemzedék telet át úgy, amint a tél találja: lárvák alakban, vedlés előtt, vagy után, vagy már ivarérett állapotban. Egyéb pajzstetű féleségek csak egy nemzedéket nevelnek.

A kaliforniai pajzstetű kérgeszerű kormos, hamuszínű bundás bevonatot képez a megtámadott, tetűvel elletett ágakon. A nedvüktől megfosztott fiatal hajtások megáncosodnak, elszáradnak. Az apró, porszemnyi pajzstetűket szabadszemmel is, de nagyítóval mégjobban láthatók. Ugyszintén az elhalt és levált tetűek nyomai is. A levél jobboldali alsó részén tisztán látszanak az apró pajzstetűk.

A kaliforniai pajzstetű veszedelmessége abban rejlik, hogy évenként több nemzedéke van, egy-egy nőstény több száz utódot szül. A kaliforniai pajzstetű az időjárás viszontagságaival és a tél fagyával szemben igen ellenálló. A kaliforniai pajzstetűnek kb. 100 gazdanövénye van, ezenkívül több száz fán megél.

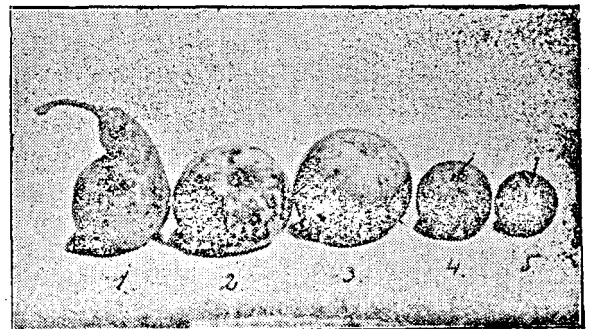
A kaliforniai pajzstetű nősténye nem repül, nincsenek szárnyai és annak dacára, hogy a természetes terjedése fáról-fára és kertről-kerthe nagyon lassu, mégis igen veszedelmes, mert egy néhány odakerült tetű utódai 1–2–3 év alatt teljesen ellephet egy fát, ha nem védekezünk ellenük.

A védekezés

nem nehéz, inkább állandó gondot okoz a fertőzés arányainak figyelemmel kísérése. A fiatal fákat, ha azok már nagyon fertőzöttek és elgyengültek, permetezés után vágjuk ki. Az idősebb fákat hasonlóképen. Kevésbé fertőzött idősebb fák megviselt ágait télen vágjuk le, vagy szükség

esetén az egész koronát is és fiatalítsuk meg fáinkat. A kérges törzs és ágrészeket kaparjuk le, azután drótkéfével dörzsöljük le úgy a kapart, mint a sima törzs és ágrészeket, a hulladékokat égessük, vagy mélyen ássuk el. Ezután lemosás-szerűen permetezzük meg az egyes gyári készítmények töménységének megfelelő hígításu gyümölcsfa karbolineummal, vagy téli hígításu mészkénlével. A téli permetezést a tél utóján, fagymentes, szélcsendes napon végezzük, február, március hónapban. Rügyfakadástól lombhullásig a dús lombzatot ritkítsuk, hogy a szél járhatson a levelek között és ezután az egyes készítmények töménységének megfelelő hígításu nikotintartalmu szerrel permetezzünk, száraz meleg napokon.

Nikotin tartalmu szerrel csak addig védekezhetünk, míg a porszemnyi kicsi újszülött tetűk, lárvák, paizs nélkül járkálva, le nem telepednek. Amint letelepedtek és paizst termeltek hátukra, már nem hatol azon keresztül a nikotin borméreg. A nikotin tartalmu szerrel való locsolás-szerű bő permetezést az egyes generációk megjelenési idejétől kezdve, 8 napos időközökben, háromszor kell megismételni. Ha az első generáció ellen, május végén, június elején vesszük fel a küzdelmet, eredményesebb munkát végzünk, mert sokkal kisebb tömeg ellen kell védekezni, mint pld. a II. vagy III. nemzedéknél. A permetezéshez lágy, lehetőleg esővizet használjunk. Ha ilyen nem volna, 10 literenként 1–2 marék mosósódat teszünk a vízhez. A leghatásosabb a nyugalmi időben eszközölt téli permetezés, mert ez hajtatható végre a leghatásosabban, lemosás-szerűen a fa minden részén.

A kaliforniai pajzstetű által megtámadott gyümölcsök. 1. A megtámadott, eltorzult körte jól láthatók a pajzstetűk és a szívás nyomán a körülöttük keletkezett jellegzetes lencsealakú vörös u. n. „lázfoltok“. 2. Egy erősen fertőzött batul alma, mely a sok kaliforniai pajzstetű láz-folttól a természetben egészen piros volt a sárga alapszínű oldalán. 3. Kevésbé fertőzött Jonathan alma. 4–5. Az első ábrán bemutatott ágról leszedett, apró visszamaradt, értéktelen almabingyók.

Ha utmutatásra vagy tanácsra van szükségünk, forduljunk az E. M. G. E. Gyümölcsészeti Szakosztályához, mely készséggel és díjtalanul szolgál kimerítő felvilágosítással.

A téli gyümölcs eltartása.

Irta: Ifj. Veress István, gazd. iskolai tanár.

Gyümölcstermesztésünk legfontosabb kérdései közé tartozik a téli gyümölcs elraktározása. Ősszel a termesztő rendszerint nagyon alacsony árat kap az árujáért, míg a tavaszig eltartott gyümölcsnek mindig magas ára van.

Az eltartásnak a legegyszerűbb, de ugyanakkor a legrosszabb módja a verelés. Veremben azonban csak az alma tartható el, illetve almából is csak az edzett fajták, mint például a Masanszky, Török Bálint, Sikulai, Gyogyi piros stb. A verem készülhet a föld alatt, vagy a föld felett. A verelésnél feltétlenül szigetelő rétegről kell gondoskodni. Ez a szigetelőréteg lehet szalma, széna vagy kukoricaszár. Vigyázzunk azonban arra, hogy a szigetelőanyag teljesen száraz legyen, mert különben dohos ízt kap az alma. A verelés különben ugyanúgy történik, mint a burgonyánál.

Erdélyszerte a legáltalánosabb eltartási mód a pincében való eltartás. A jó pincétől megkivánjuk, hogy hőmérséklete plusz 2—6° C között minél kevesebbet ingadozzék, ne legyen túl száraz vagy nedves, szellőztetése szabályozható és szagtalan levegőjű legyen. A pincében rendszerint állványokat, polcokat szokás készíteni. A polcok egymás közötti távolsága 40—50 cm., míg szélességük 80—100 cm. A gyakorlatban legjobban beváltak a fiókos polcok, ezek segítségével a gyümölcs átválogatását nagyon gyorsan lehet elvégezni. A polcokra rendszerint egy vagy két sor gyümölcsöt szokás rakni. Amennyiben nem áll rendelkezésünkre kellő mennyiségű polc, kisebb szellős ládába is rakhatjuk a gyümölcsöt. A lehetőség szerint sohase tegyük a pince földjére csomóban a gyümölcsöt, mert ott sokkal inkább ki van téve a romlásnak. A pincét használatba vétele előtt fertőtleníteni kell. A falakat és a polcokat permetezzük meg 1%-os bordói lével, továbbá égessünk el köbméterenként 2—3 gramm ként. A kénezést később is, a termés behordása után, havonta egyszer megismételhetjük. Pincén kívül téli gyümölcs eltartására felhasználhatunk szobát vagy kamrát, ha az fagymentes és az előbb felsorolt követelményeknek megfelel. Az eltartásnak a legtökéletesebb módja a hűtőházakban való eltartás, sajnos azonban Romániában ilyen hűtőház egyelőre nagyon kevés van.

A téli gyümölcs eltartását nagyban befolyásolja a szedés is. Sohasem szabad túlkorán szedni, mert az ilyen gyümölcs megfonnyad és gyorsan romlásnak indul. A frissen leszedett gyümölcsöt legalább 15—20 napig ne raktározzuk el a pincébe, vagy a gyümölcstartó helyiségbe, hanem tartsuk egy szellős raktárban vagy szőnyegen.

Az elraktározott gyümölcsnél elég nagy a párolgás okozta súlyvesztés. Ez a súlyveszte-

ség nagyon különböző, függ az eltartó helyiség hőfokától, a levegőnedvesség tartalmától, a külső hőingadozástól, de első sorban a fajtától.

Az alábbiakban ismertetjük néhány alma- és körtefajta párolgási súlyvesztését Hórn János nyomán:

Fajta neve	100 kg. súly vesztése		
	okt. 20. nov. 20. kg.	nov. 21. dec. 1. kg.	dec. 21. jan. 25. kg.
Almák:			
Kanadai renet — — — —	7,71	5,72	3,92
Téli arany parmen — — — —	5,19	2,52	érett
Ananász renet — — — —	4,08	1,90	2,04
Blenheimi renet — — — —	3,65	2,95	4,74
Téli fehér tafota — — — —	3,51	1,67	0,49
Masanszki — — — —	3,51	2,36	1,10
Sárga szépvirágu — — — —	3,81	2,79	1,47
Baumann renet — — — —	2,77	1,31	1,85
Jonathán — — — —	2,98	2,72	2,31

Gyümölcsfa és szőlőoltvány

megrendelését mielőbb küldje be

a

Csombordi

Gazdasági és Szőlészeti
Iskolához.

★

45

Gyümölcsfa iskolánkban

megtalálja az összes ismert fajtákat.

Alma, körte, kajszin- és őszibarack, szilva, cseresznye, meggy és diófacsemetéink fajtaazonosságáért szavatolunk.

Szőlőoltványiskolánk

a legjobb 1 éves elsőosztályú csemege- és borszőlőfajtákkal rendelkezik.

Gyümölcsfa és szőlőoltvány iskolánk

államilag ellenőrzött, fertőtlenített
és ólomzárt árút szállít!

Gyümölcsfa és szőlőoltvány megrendelését

Colegiul Bethlen:

Scoala de Agricultură și Viticultură Aiud
címe küldje bel — Kérjen árjegyzéket!

Szüretelés.

Irta: Dr. Eöry István, Magyarigen.

Sok munka és költség árán befejeződtek a szőlőmunkálatok s itt az ideje, hogy felkészüljünk a szüretre.

Az utóbbi években sajnálattal láttuk, hogy még szeptember és október havában is komoly veszedelem fenyegeti szőlőinket. Ezuttal nem is szólunk a szeptembervégi jégverésekről, pedig ilyenkor szokott jelentkezni az érés alatt lévő, vagy már érett szőlőfürtökön néhány gombabetegség.

Első ezek között a *gyűrűs vagy fakórothadás*. A fürt közepetáján vagy felső részén a szemeken köröskörül futó, különböző színű, összefüggő keskeny sávok jelentkeznek, melyek később összefutnak. Ha szép meleg idő jár, a szemek fakó színűek lesznek, megtöppednek, megszáradnak, mint a fürtperonoszpóra esetében. A keményre száradt fürtrészek csontszínűkké válnak. Ezideig ez a betegség borvidékeinken jelentékenyebb kárt nem okozott. Gyógyítani nem szoktuk.

Veszedelmes őszi gombabetegség a *penészes vagy szürke rothadás*. Több napos eső után vagy esővel váltakozó fülledt meleg napokon a fürtök vállán jelenik meg. Ha az eső tovább tart, a penész a fürtökön kivirágzik. Összefutó, szennyes bevonással terjeszkedik a fürtökön lefelé. A szőlő esős időben elrothad. Napos, meleg idő esetén a szemek megtöppednek, megaszalódnak, aszuszemek képződnek. Ez az u. n. *nemes rothadás*. Ilyen esetben a kár nem teljes. A cukor egy része megmarad, a lé azonban elvész. Ha a szürkerothadás nagyobb mértékben lép fel, indokolt a 2%-os bordói lével való permetezés.

Legveszedelmesebb ellenségünk ebben az időben a *lisztharmat* lehet. 1920-ban majdnem 100 százalékos kárt okozott, a múlt évben is láttam 70—100%-os károkat. Valamikor régen azt tanultam, hogy a lisztharmat csak addig veszedelmes, míg a szőlő szeme lágyulni kezd. Ez a betegség még nyáron fertőzi meg a szőlőfürtöket és ha nem jön hosszabban tartó olyan nagy meleg, amely elpusztíthatná, ott lappang a szemeken s huzamosabb ideig tartó eső után következő meleg időben a szemek cikk-cakkos irányban felrepedeznek, a szőlőmagvak kilátszanak, a lé elfolyik, a bogyó kiürül. A lisztharmat ellen kénporozással teljes sikerrel, aránylag könnyen és nem nagy költséggel tudunk védekezni. Attól ne féljünk, hogy a bor záptojásszagú lesz, mert a felesleges ként a borból nem nehéz eltávolítani.

A leendő bor minőségének, sőt mennyiségének szempontjából is legfontosabb a szüret idejének helyes megállapítása. Sok helyen még divatban van az az idejétmúlt és nagyon káros szokás, mely szerint a szüret megkezdésének időpontját a hatóság állapítja meg. Ehhez a megállapításhoz az EMGE tagjainak természetesen alkalmazkodniok kell.

A szüretelés helyes ideje akkor van, amikor a szőlő teljesen megérett. Ennek jelei: a szőlőszemek színe világos vagy rozsdás lesz. A szemek megpuhulnak. A szőlő húsa leves lesz, a magvak könnyen elválnak a szőlő húsától és könnyen kiválnak a bogyóból. A kocsány elfásodik, barna színűvé és keményvé változik. Ez az időpont, amikor a lé és cukor viszonya a legkedvezőbb. Ezen az állapoton túl cukor többé már nem képződik, a bor tehát jobb már nem lesz, ellenben a lé folytonosan apad. A túlérett bogyók ráncosodni kezdenek, mert a létartalom csökken, összehuzódnak, esetleg meg is asznak. Az igaz, hogy az eredeti cukortartalom a kevesebb levét édesebbé, jobbá teheti, de ezt a mennyiségi veszteség nem éri meg, különösen ma, amikor annál nehezebb árán alól is eladni a bort, minél jobb annak a minősége.

Ha a levélzet hóharmat, vagy fagy következtében megbarnul, életműködése megszűnik, esetleg le is hull, soron kívül kell szüretelni, mert több cukor ebben az állapotban már nem képződik, a minőség nem javulhat, ellenben a mennyiség okvetlenül csökken. Sietni kell a szürettel akkor is, ha a szürkerothadás nagyobb mértékben lép fel, feltéve, hogy a szőlő eléggé érett.

A penészes és rothadt fürtöket külön kell szüretelni, azok mustját lenyálcázni, mert különben nehezen tisztuló, megtörésre hajlamos, sok vesződséget okozó és esetleg penészes ízű lesz a borunk.

**MEZŐGAZDASÁGI BANK ÉS
TAKARÉKPÉNZTÁR R.-T.**

CLUJ, CALEA REG. FERDINAND

FIÓKÜZLET:

Dej, Jibou, Beclean, Zălau, Cehul-Silvaniei

A szüretelésnél a legnagyobb tisztaságra és arra kell törekednünk, hogy a must minél kevesebbet érintkezzék vassal. A vas sajtótányérokat jó minőségű zománccfestékkel jó előre fessük be, hogy legyen ideje jól megszáradni, hogy a mustnak a vassal való érintkezését meggátoljuk. A vas vagy drótvillát a cefrében tartani — kivált egész éjszaka — felesleges, mert káros. Különösen meleg időben igyekezzünk a szőlőszemeket s kocsánytól minél hamarabb elválasztani, a sajtólást minél gyorsabban elvégezni. Az illatos fajták kivételével 24 órán belül okvetlenül sajtoljuk ki a leszedett szőlőt. Nagyon vigyázzunk, hogy sajto-

lás és átrakás közben a törköly fel ne melegedjék, mert a must túlsok csersavat vehet magába. Ez a bor kezelését könnyebbé teszi ugyan, de ízét a kellemetlenségig elronthatja.

Természetes dolog, hogy a szüretelő edényeket: kádakat, hordókat, csebreket, puttonyokat, csapaljákat jó előre megvizsgáljuk, az abroncsokat megszorítjuk, a feltétlenül szükséges tiszta hideg vízzel való kimosásokat, surlásokat elvégezzük, ha kell forrázzunk. A netalán szükséges javításokat idejében elvégeztetjük, a gépeket megolajozzuk.

Az új szőlőadó kivetéséről.

A hivatalos lap 1939 április 1-i 70. számában közölte a szőlőterület kiterjedése szerinti egységes adóval foglalkozó törvényt, amit az E. M. G. E. az Erdélyi Gazda Jogi Mellékletének 3. és 4. számában ismertetett olvasóinkkal. Az E. M. G. E. ebben a kérdésben nyomban felterjesztéssel élt, de ennek ellenére az adó kiróvása — borvidékeinken — a hold és □-öl pontos átszámítása alapján, hektáronként történik.

A konverziós törvény 82. szakasza kifejezetten így intézkedik: „A jelen törvény alkalmazásánál Erdély és Bukovina tekintetében 10 hektár egyenlő 20 holddal.“ Természetes volna, ha az említett törvényes rendelkezés, jogalapot szolgálna más hasonló törvényes szabályozás hiányában — minden ilyen átszámításnál.

Ez a bortermelők szempontjából nagyon fontos kérdés. Ha ugyanis az alkalmazott kivétési eljárás megáll és az adókiróvás jogerőre emelkedik: az erdélyi szőlőbirtokos 1.728 lej adót lesz köteles fizetni szőlőterületének minden holdja után évenként és nem 1.500 lejt, mint az az idézett törvényes rendelkezés szerint fizetendő volna.

Mint hogy az adókiróvás öt évre történik, ez minden egy hold szőlőnél 1.140 lej különbséget tesz ki a szőlőbirtokos terhére.

A regáti termelési viszonyokhoz mért adó a mi mai termelési és értékesítési viszonyainkhoz képest jelentékenyen magasabb a régi boradónál és még nehezebbé teszi országos viszonylatban is e fontos közgazdasági ágazat fenntartását.

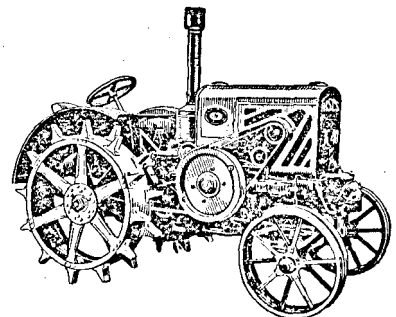
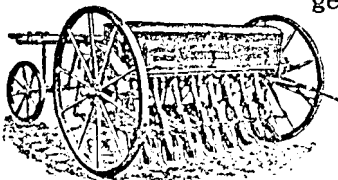
Teljesen indokolt, hogy a törvények adta módon igyekezzünk törekedni arra, hogy ez az adó is a törvényes intézkedések helyes magyarázatával és gyakorlati végrehajtásával állapíttassék meg.

Felhívom ezért szőlőbirtokos gazdatársaim figyelmét kötelességszerűen arra, hogy a sérelmes kiróvás ellen intézhető felebbezésben, esetleg a fellebbezési eljárás során hozott határozat ellen igénybe vehető felfolyamodásban ezt az indokot a konverziós törvény 82. §-ára való hivatkozással érvényesíthetik.

Dr. Eöry István,
a szőlészeti és borászati
szakosztály elnöke.

Hofherr-Schrantz-Clayton-Schuttleworth Rt.
Budapest.

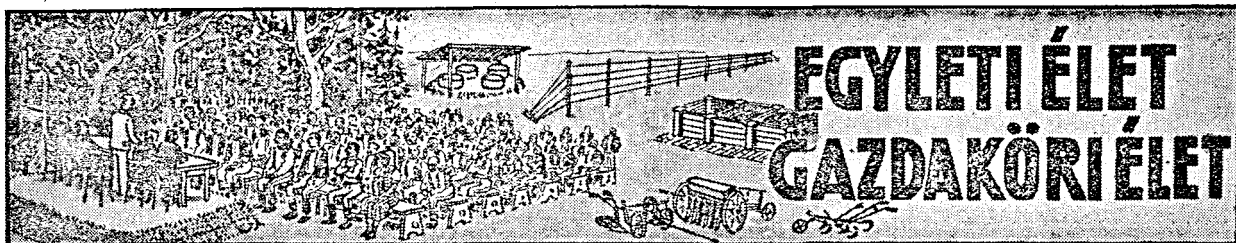
„HSCS“ nyersolajtraktorok,
„SUPERIOR“ acélvázás cséplőgépek,
vetőgépek, valamint az összes egyéb mezőgazdasági
gépek legtökéletesebb kivitelben.

Kaphatók:

Turnătorie de Fier și Fabr. Mașini din Cluj S. A.
Secția: Mașini Agricole Cluj, Calea Regele Ferdinand 62.
Telefon: Nr. 12-17.

EGYLETI ÉLET GAZDAKÖRI ÉLET

„A kisgazdák már elindultak a népi megmaradás útján”

— mondotta dr. Szász Pál a dési gazdaértekezleten.

Az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület aug. hó 29-én Désen gazdaértekezletet tartott, amelyen a megye magyar gazdatársadalma nagy számban képviseltette magát. A Központ részéről dr. Szász Pál országos elnök, gr. Teleki Béla alelnök, Telegdy László ügyvezető alelnök, gr. Teleki Ádám, az Erdélyi Gazda főszerkesztője, Demeter Béla, az Erdélyi Gazda szerkesztője, Antal Dániel és Paul Kamill E. M. G. E. vándortanítók jelentek meg. Ott láthattuk Biró József kissármási földbirtokost, a gazdaérdekek lelkes szószólóját is. Az értekezlet délelőtt 11 órakor vette kezdetét s a hallgatóság zsufolásig megtöltötte a Polgári Kör nagytermét. A gazdák, papok, tanítók és a magyar értelmiség jelenlévői közül érkezési sorrendben az alábbiak neveit jegyezhetjük fel: gr. Bethlen Béla, a vármegyei gazdasági egyesület elnöke, dr. Bene Ferenc, a Polgári Kör elnöke, Ugron Győző Pusztakamarás, Lőrincz János ref. esperes Szamosújvár, Kozma Tibor ref. lelkész Árpástó, Nagy Mihály ref. lelkész és Orbán János Veresegyháza, Sziggyártó Albert ref. lelkész Pujon, Cseterki János ref. lelkész és Sallak András Ördögösfüzes, Mihály Károly ref. lelkész, gazdaköri elnök és Kiss György Szék, Hegyi János ref. lelkész Szamosújvár, Mátyás László Kisiklód, Bécsi Ernő tanító Dés, Dénes Lőrinc, Albert István, Kerekes Lőrinc és Márton S. Lőrinc Magyardecse, Máthé Gyula lelkész Kozárvár, Ajtai Jenő és Vincze György Alsóilosva, Biró Péter gazdaköri elnök Somkerék, Deák János és Domokos Zoltán Bálványosváralja, dr. Nagy Jakab Dés, Atzél András Désakna, Dr. Csettele Károly Dés, Czirják Károly ref. lelkész Felőr, Zakariás Endre Désakna, Csetri Ernő Récekeresztúr, Vinczellér Márton, Vékás Jenő Dés, K. Lázár Ferenc Bogáta, Balla János, Balla Ferenc, Martonos Károly, Balla M. János Decse, Szabó Béla és Nagy Endre Dés, Szöllösi János Vice, Gáspár Zoltán Felőr, Felházi Sándor Blenkemező, Albert István és Csillag P. Ferenc Magyarernemegye, Gidófalvy István Doboka, Fejérvári Jenő és László Gyula Nagyiklód, Thorma Miklós Csicsókeresztúr, Hatsaludy Ernő Kackó, dr. Abrudbányay Ede Tötör, Schilling Rudolf Sziükerék, br. Appel Jenő Sajóudvarhely, Veress László ref. lelkész Nyires, Bányai Ferenc, Serlegi Dezső Dengeleg, Módy Miklós, Kovács Fe-

renc, Füleki István Csicsó Mihályfalva, Váradi Mihály Dés, Lázár Miklós és Móricz István Dés, Bitay István Néma, Bányay Károlyné Néma, dr. Vékás József és Gombár Sándor Dés, Széki István Felőr, Fodor Gergely róm. kath. esperes Csicsókeresztúr, dr. Gogomán Antal Dés, Kis Zsigmond Retteg, dr. Nagy Károly Dés, Csatlós Mihály ref. lelkész, Kiss János ref. lelkész Magyardecse, Péter Lokodi Gergely, Kesé Attila ref. lelkész Sajóudvarhely, Erős József plébános Betlen, dr. Császár Ferenc, Gaál István, Márton Ferenc Dés, Zabulik Jenő Szamosújvár, Illés György Dés, Forrai Mihály Magyarernemegye, Jakabos Gergely Dés, András István Felőr, Kovács Sándor Mihályfalva, dr. Welther Károly és dr. Egyed Miklós Dés, Zabolai Sándor Veresegyháza, Daróczy János és Sipos János. Apanagyfalu, dr. Parádi Ferenc Dés, Sztójka László, Varró Dezső Dés, Simon Béla Kapjon, Prodán Sándor, Prodán Mihály, Szőke Béla Dés, Prodán István Kozárvár, Gogomán Ferenc és Orbán Sándor Dés, Baritz Árpád Dés, Ujhelyi Pál Nagydevecser, Szász Endre Néma, Simó Lajos Blenkemező, Klein Albert Szinérváralja, Nagy János plébános Erzsébetbánya, dr. Balogh István Dés, Csákány Miklós Szentmargiána, Horváth János ref. lelkész Ormány, Vass István ref. lelkész Szépenyerüszentnárton, Flórián Tibor Szamosújvár, stb.

A terembe belépő dr. Szász Pált és az E. M. G. E. többi vezetőit a hallgatóság meleg ünnepelésben részesíti. Dr. Bene Ferenc, a Polgári Kör elnöke, mint házigazda üdvözli az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület elnökét, mint aki népünk legsúlyosabb életkérdéseinek megoldásán dolgozik.

Dr. Szász Pál beszéde.

Dr. Szász Pál ezután az ülést megnyitja. Telegdy László ügyvezető alelnök a búzatermesztésről tart mindvégig nagy figyelemmel hallgatott előadást. Biró József kissármási földbirtokos a gazdaértekezletek munkakörével és jelentőségével foglalkozik, majd dr. Szász Pál emelkedik szólásra.

Bevezető szavaiban visszapillantást vet a romániai magyarság társadalmi helyzetére s azokra a népi szükségletekre, amelyek az EMGE-t a mai formájában életre hív-

ták. A magyarság vagyona a föld és így népünk jövőjének biztosítása követeli meg, hogy nemzeti vagyonunkkal rendszeresen, intézményesen szeretettel foglalkozunk. Az első hívó szó a hatalmas gazdatömegekben mély visszhangra talált s az emberek hamar rájöttek arra, hogy a boldogulás útja a népi közösség megteremtéséhez vezet. A közösségi élet jelenti a szervezett társadalom erejét, cselekvő és alkotó készségét s egyedül

alkalmas arra, hogy erkölcsi tényezőket egyesítve, a társadalmat magasabb életszintre emelve, a nép szolgálatába állítsa. Ezt a lehetőséget kellett megteremtünk éc hála Istennek, kisgazdáinkban erre alkalmas és jóakaratu gazdatestvéreket találunk.

A továbbiak során részletesen vázolja az E. M. G. E. célkitűzéseit, erkölcsi és anyagi vonatkozásban.

„Megvan a lehetősége a magyarság egyetemes beszerzésének is“

— Ez a fejlődési folyamat — folytatta beszédét Szász Pál — eredményezte azt, hogy ma már megvan a lehetősége a magyarság egyetemes beszerzésének is. Nem mondhatom, hogy minden magyar gazda benne van az E. M. G. E.-ben, de állítom, hogy alig van olyan község, ahol ne hallottak volna a gazdatársadalom szervezetről, munkájáról, céljairól és azokról a magasabb szempontokról, amely közösségbe tömöríti őket.

— Örömmel látom, hogy a szervezkedés és az öntudatosodás után a kisgazdák sorából kiemelkednek az értékek, akik irányító szerepet fognak betölteni. Bebizonyosodott, hogy a magyar kisgazdatársadalom rendkívül súlyos erőket tartalmaz s ezeknek a közösségi szolgálatba való beállítása legelső feladataink közé tartozik.

— A kisgazda már elindult a népi megmaradás útján. Tudja, hogy nincs megállás.

Világosan látja s érzi, hogy helyzete milyen feladatokkal terheli. De öntudatosan, emelt fővel s a jövőbe vetett mély hittel végzi.

Az E. M. G. E. elnöke végül arról szólt, hogy a szervezeti életet miképpen lehet tartalommal megtölteni, hogyan kell a közösségi munkát folytatni ahhoz, hogy megépíthessük a jövő faluját.

— *Öntudatos magyar gazdákat akarunk, — fejezte be nagyhatású beszédét — önkéntes munkaszolgálatot, mert csak ez döntheti el, hogy nemzetársadalmi szempontból ki mennyit ér.*

Az elnök beszédét a hallgatóság hosszasan megéljenizte. Antal Dániel a gazdaköri elnökök szerepköréről tartott előadást. Az előadásokat különböző hozzászólások követték, amelyekből egyöntetűen azt a tanulságot lehet levonni, hogy népünk egészséges életosztöne megtalálja a megmaradás útját.

A hallgatóság azután közeledén vett részt.

A papság gazdasági kiképzését sürgették az uzoni gazdanapon.

Az uzoni gazdanapon az EMGE vezetősége részéről Telegdy László ügyv. alelnök, Mikó L. kerületi felügyelő, Fodor Pál csiki, Benedek Pál és Rednik Endre háromszéki alkerületi felügyelők vettek részt. A környékbeli gazdaküldöttségek vezetői közül a következők neveit sikerült feljegyezni: Kuti János gazdaköri elnök, Imreh Ferenc ügyvezető alelnök, Pünkösdi István ref. lelkész, Barabás Ferenc gyógyszerész, Wagner Brunó állatorvos, Bodoli F. Mihály, Szennyes György, Szennyes István, Ferenc Gábor, Tarcsi Lajos és Comunica János Uzon, Kovásznay János és Bernáld Győző Angyalos, Szász Tibor, Páll Andor és Harkó József Bikafalva, dr. Jóni Győző, Bedő Albert és Bedő Károly Lisznyó, Forró Ferenc, Csiszér Viktor és Bartha Árpád Szotyor, Ráduly Lajos, Nussbacher Péter, Nika Dénes és Berecz János Kilyén, Jancsó Béla és Fodor József Magyaros, Páll Ferenc, Szász András, Simon László, Szöllősi József Szentiványlaborfalva, Séra István a vármegyei gazdakörök alelnöke, Biró Tibor, Benedek János Sepsiszent-

györgy, Bartha Árpád Brassó, Molnár Jenő cukorgyári felügyelő és Pádár Károly termelési felügyelő Botfalva. Nyolc faluból viszont nagyobb küldöttségek érkeztek.

Az istentiszteletet Pünkösdi István ref. lelkész végezte. Ezután a többszáz főnyi gazdaközönség négyes sorokban átvonult a község háza nagytermébe, ahol Imreh Ferenc, a gazdakör ügyvezető alelnöke üdvözölte az E. M. G. E. központi kiküldöttjét és a vendégeket.

A megnyitó be zéd.

Telegdy László megnyitó beszédében Szász Pál dr., az E. M. G. E. országos elnökének üdvözetét és jókívánságait tolmácsolta, aki legnagyobb sajnálatára más fontos elfoglaltsága miatt nem jöhetett el. A továbbiak során az E. M. G. E. célkitűzéseiről beszélt, különös tekintettel a háromszékmegyei gazdák helyzetére. A gazdákat összetartásra, fegyelmizett, egyöntetű magatartásra és érdekképviseleti szervezetük megerősítésére buzdította.

A magyar gazdák törhetetlen ragaszkodá a

Az általános helyesléssel fogadott megnyitó beszéd után *Bodoli F. Mihály*, a falu egyik vezető gazdája, megkapó szavakkal fejezte ki a gazdák törhetetlen ragaszkodását és bizalmát az E. M. G. E. elnöksége iránt és megköszönte az ügyvezető alelnöknek, hogy eljött közéjük. Az egész háromszékmegei gazdatársadalom, — mondotta — fenntartás nélkül követi dr. Szász Pált, a magyar gazdatársadalom vezetőjét.

Mikó László kerületi felügyelő rendkívül figyelemreméltó beszédben ismertette a gazdakörök szerepét. *Fodor Pál* szakelőadását nagy érdeklődéssel hallgatták.

Az előadások elhangzása után az E. M. G. E. ügyvezető alelnöke felszólította a gazdákat, hogy ismertessék helyzetüket és adják elő kívánásaikat. *Elsőnek Szász Tibor bikfalvi lelkész szólalt fel, aki gyönyörű beszédben fejtegette a gazdatársadalom célkitűzéseit és azt a nagy nemzetársadalmi szerepet, amit az E. M. G. E. népünk életében betölt. Tevékenységével felrázta a közöny és nemtörődömség veszedelmes álmából a székely gazdákat. Beszédének további részében javasolta, hogy az E. M. G. E. elnöke legyen tolmácsolója a fiatal papi kar ama kívánságának, hogy:*

ne csak a tanítókat vonják be a gazdasági munkába; hanem helyezzenek súlyt a papok gazdasági kiképzésére is.

Dr. Szász Pál vegye igénybe az összes rendelkezésre álló eszközöket és lehetőségeket, hogy a református teológia V. évfolyamának nagyrésze a lelkészek gazdasági kiképzésére fordíttassék.

A felszólalásra *Mikó László* válaszolt, aki elmondotta, hogy a felhozott kérdés az E. M. G. E. elnökének régi elgondolása és reméli, hogy az egyetemes népszolgálatot a papi karnál gazdasági vonatkozásban is intézményesíteni lehet.

A kiállítás.

A gyűlés után a gazdák átvonultak a kiállítás helyiségébe. *Benedek Pál* ismertette a kiállítás célját. A bíráló bizottság: *Kovácsnay János* elnök, *Páll Ferenc*, *Bernáld Győző*, *Bartha Árpád*, *Biró Tibor* és *Ráduly Lajos* a kiállítókat érmeikkel és diszoklevelekkel díjazta. Aranyérmét kapott az uzoni gazdakör. Ezüst érmet: *Tarcsi Lajos Uzon*, bronz érmet: *Kuti János* és *Szennyes György*; oklevelet kaptak: *Barabás László* és *Fodor József Magyaros*, *Szőlősi András Szentiványlaborfalva*, *Szabó János Uzon*, *Istok Lajos*, *Kese József*, *Márk Benedek*, *Comunica János*, *Pünkösdy János*, *Löte József*, *Koréh Károly* és *Szabó Lázár*.

Az Erdélyi Gazda Naptára, 1940

Az *Erdélyi Gazda* 1940. évi naptárának elkészítését a szerkesztőség már munkába vette. A naptár összeállításánál az a szempont szolgál irányadóul, hogy Erdély magyar földmivelő népét a mezőgazdasági élet minden megnyilvánulása terén szaktanácsokkal, szakszerű utbagazításokkal lássa el és oktassa a jobb, helterjesebb eredmé-

nyesebb gazdálkodásra. Különös gondot fordít az egyesület a gazdaköri élet tartalmassá tételére, ezért bőven fogja tárgyalni a falusi gazdatársadalmi élet fejlesztésének módjait is.

Az Erdélyi Gazda naptára évenként gazdagabb, változatosabb és értékeesebb anyaggal kerül az olvasók kezébe. A naptár színvonala az idén is felülmulja a tavalyit. A szakeikkekkel számtalan magyarító kép díszíti; így szórakoztatva oktatja a naptár az olvasót.

A gazda megtalálja a naptárban dióhéjba

összefoglalva mindazt, amire egész évben tanulás és tanács szempontjából szüksége van.

Minthogy a naptár egy kerek egészet nyújt a kiscgazda szellemi szükségletei terén, ezért minden EMGE tagnak kötelessége, hogy a naptárt terjessze.

Elsősorban a gazdaköri elnököket kérjük, hogy a tagok naptárszükségletét összeírni és mielőbb bejelenteni szíveskedjenek, minthogy tájékozodnunk kell az egyre fokozódó szükséglet kereitei felől. A naptár ára a postai portóval együtt 23 lej. Az igénylések az Erdélyi Gazda kiadóhivatalához jelentendők be Cluj, Str. Regală 15. szám címre.

Új árjegyzékünk

megjelent, kívánatra
díjtalanul megküldjü.

Szamócapalántákat

és folyton-
termő eperpalántákat azonnal
szállíthatunk.

Ambrosi, Fischer & Co.

171

Alud, Jud. Alba.

2455

A kisgazda gazdasági udvara.

Irta: Kós Károly.

(Befejező rész.)

2. példa. (2. sz. alaprajz.) Tegyük fel, hogy az előbbi nagyságú elosztású és minőségű birtok valahol várostól messze, vasúthoz és országúthoz sem közel való falu határában van és a hozzátartozó beltelék a faluban 22.00 m. széles. Tehát ha nem is tulkényes, de az előbbinél sokkalta jobb, alkalmasabb méretű. Tejgazdaságra a gazda nem rendelkezhetik be, mert a tejet közvetlenül értékesíteni nem tudja, a faluban vagy a közelben tej-, vaj-, vagy sajtszövetkezet nincsen, cukorgyár sincsen a közelben, hogy cukorrépát termelhessen. Ebben az esetben a legokosabb, ha a gazda állattenyésztéssel egybekötöttén középterjes gazdálkodásra rendezkedik be. Nevelhet jó borjúkat, csikókat, malacokat. A termelt tej főlőslegét disznóhizalásnál kitűnően értékesítheti, de egyrészből sajtot is készíthet házi fogyasztásra. Ha fajállatokat tart, akkor a tenyészállatok: egy-egy jó bika, vagy fajszerűség jobb árakat érnek el, mintha kevert vagy parlagi állatok volnának. A hibátlan és jóformájú félvér lovat, csikót is jól megfizetik ma. Kenyérgabonát ő sem fog többet termelni, mint az előbbi példával felvett gazdaság gazdája, de annál több kukoricát, árpat és zabot, hizlalt és abrakakarmányul. Állattenyésztő gazdasága céljából szántóinak négyötöd részét, melynek 2 fordulójában tavaszi, illetve őszi gabonát, 2 fordulójában viszont kapásokat, illetve szálastakarmányt termel. A kimaradt egyötöd részben pedig több évig kitartó évelő pillangósvet (lucernát, szarvaskerepet, baltacint, illetve ezek közül azt, amelyik az ő földjét leginkább szereti). Most már tudnia kell, hogy szántóinak művelésére, illetőleg kaszálóinak, rétjeinek boronálására elegendő egy jó iga, viszont a trágyaszükséglet kitermelésére (műtrágya nélkül) szüksége van 2 holdanként egy számos állatra, tehát a 13 hold szántó megtrágyázására 6 számos és egy növényállat trágyája kell. De ha rétyét, kaszálóját, sőt kertjét is trágyázná (már pedig ez is szükséges), úgy szüksége van még 2 számos és 1 növényállat trágyájára. Összesen tehát 9 számos állat trágyájára. Ha tehát 2 lovat állít be igaerőnek (kancákat) és 3 kocát tart malacozásra, akkor tartania kell még legalább 3 tehenet, amikor aztán a borjúkkal, növény-

állatokkal és csikókkal (ha egy számosállatra 2 növényállatot, nagy borjút, illetve 3 nagy disznót számítunk). Kitélik a szükséges állatlétszám. A gazdasági udvart tehát a következő épületekkel kell berendezni. A lakóházon kívül istálló, melynek befogadóképessége: 2 ló és egy csikózó vagy csikós kancaállás (box), 3 tehen és 2 tinó számára való állás, valamint 2—3 bornyu számára való rekeszték. (Tehát a legszükségesebbeknél több fekvőhelyre van az istálló berendezve, de tenyészistálló lévén, mindig számolni kell, ideiglenesen bár, fölös állatra.) Ha külön takarmányozó kamra nem épül, akkor jó, ha az istállóba szánalehányót építünk be. Az istállóhoz csatlakozó szekérszínben férnie kell egy könnyű és nehezebb igásszekérnek (szán a szín padlásán). A szín mellé csatlakozik az alapincézett gabonás. És a gabonához csatlakozik a kamra, illetve pincelejáró és padlásfeljáró közvetítésével. A telek másik oldalán, az istállóval ellentétben épül a sertésól, melyben 3 fias kocán kívül egy vagy akár két rekeszték is elfér még kismalacok, illetve hizók számára. Az ólhoz csatlakozik a zárt gép- és szerszámszín és ehhez a sütőkemence, végül pedig a rendes keltetővel és csibeetetővel és kaparóval és kifutóval ellátott háromfiól. (A tojást a világ végéről is összeszedik ma és megfelelő koru rántani való csirke a távoli piacra is elszállítható, amikor ugyanis vásárra kell mennie a gazdának.) A trágyatelep ebben az esetben a szénáskertben épült meg, viszont a kút és itató a belső udvar közepén. Ugyancsak a szénáskertben van a répa- és burgonyaverem, illetve sziló, a szalma- és szénakazlak és a kukoricagóré.

3. példa. (3. sz. ábra.)

Végül bemutatom 1—2 holdas tanyagazdaság gazdasági udvarának alaprajzi elrendezését, mely az alábbi megfontolások alapján épült fel.

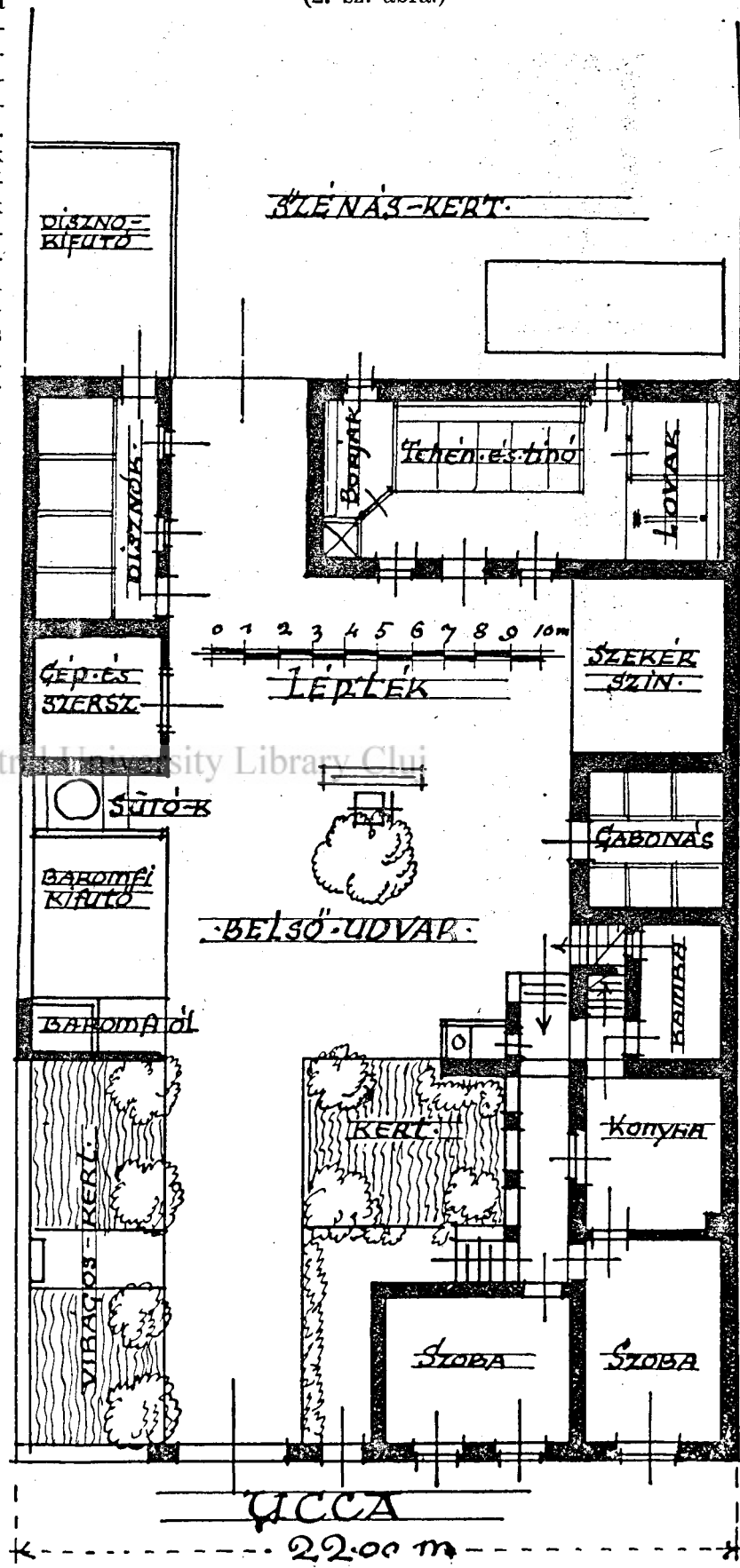
A tanyabirtok áll 25 hold szántóból, 5.5 hold részben rét, részben domboldali kaszálóból, melynek domboldali 3 holdja, félmagas törzsön gyümölcsfákkal részben már beültetett, részben be fog ültetett, 10 hold legelőből, 1.5 hold udvar és veteményes kertből.

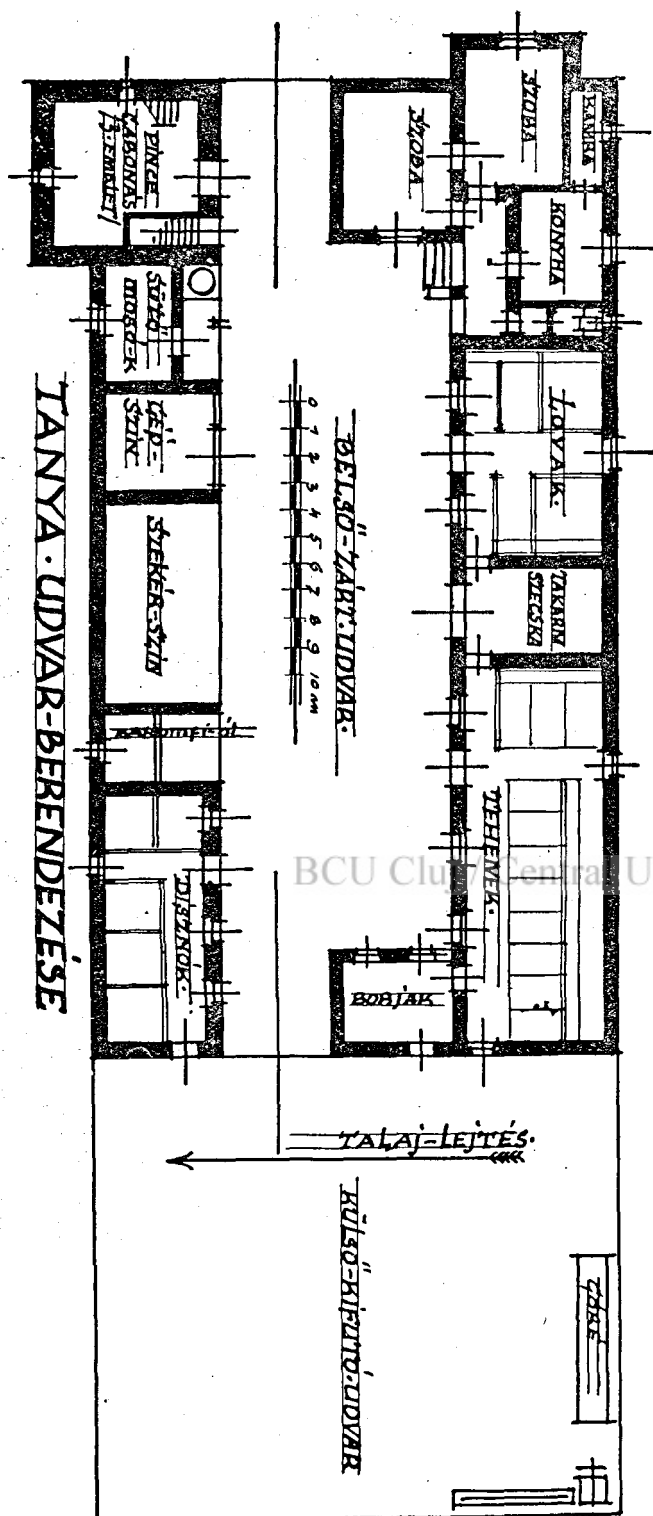
Épületei a következők: a belső zárt udvart körülveszik egy oldalon: a lakóház (tanyás lakása), vele összeépítve, de tőle elválasztva a lóistálló (3 lóállás és 2 box), melyet 11 állat befogadására berendezett tehénistállótól a takarmányozó helyiség választ el, illetőleg köt össze. (A takarmányozóban állanak a lószerszámok és istállószerszámok is.) A tehénistállóhoz csatlakozik a növendék- vagy borju pajta. A másik oldalon épült a gabonás alapincézve és 3 emelet-sorral, mellette sütőkemence, illetve mosókonyhának is használt nyári konyha, azután a zárt gépszin, a nyitott szekérszin után a baromfiól és végül a 3 fiasztató, egy hizláló és egy malacrezsztékkel berendezett disznóól. A külső udvar a borjak, disznók kifutójául szolgál, de ott helyeződött el az itatókut és a göré. A trágyatelep ez esetben is az udvaron kívül van. A tanya épületének a megállapításánál és elrendezésénél az alábbi indokok vezették a gazdát.

A birtok jó út mellett, de a legközelebbi járási székhelytől, illetve a legközelebbi, bár jó piactól és vasúti állomástól 20 km.-nyire fekszik. A tag északkeleti, illetve nyugati irányú emelkedő völgykatlanban fekszik, ami önmagában nem ideális fekvés, de ebben az esetben a veszélyes szelektől védett, mert a közeli havasok (és az onnan áramló hideg szél) délnyugatra fekszenek. De az északi szelek ellen is védik a helyet a legközelebbi folyócska nyugatkeleti völgyét északról szegélyező hegyek. A tagbirtok talaja kvarc homokos, illetve kavicsos márga, s az altalaja is az. Rideg talaj, melynek egyelőre igen erős trágyázásra és talajmunkára van szüksége, hogy felmelegedhessen, annál inkább, mert ezelőtt másfél évtizedig nem művelték, hanem juhlegelőnek használták a szántókat s ez idő alatt a vizet könnyen átteresztő talajt a hólé s esők erősen kilugozták. De a közvetlen környezetben ugyanilyen fekvésű és ugyanilyen összetételű talajokon a szálasgombák is és a pillangósok közül a lóhere kitűnően bevalik. Ugyancsak a környék bizonyítja, hogy ezt a talajt és fekvést szereti igen sok nemes gyümölcsfa is (kivált némely almafajta)

Ez okok következtében indokoltnak látszott a gazdaságot elsősorban állattenyésztésre, illetve takarmánytermelésre berendezni, hogy mindenekelőtt intenzív művelésbe és erős trágyázásba részesülhessenek a földek. De másodszorban a gyümölcsstermelés is gazdasági célnak tekintetett, bár távol áll ez és ezért a gyümölcsfaültetés, egyelőre kipróbálásra szánt arányilag igen sokféle gyümölcsfajtaival, tulnyomóan almafajtaival kezdetett meg. Az állattenyésztési cél volt az oka annak, hogy a birtokból 10 holdnyi föld legelőnek hagyatott és rendeztetett be, miután a községi legelő messze is van, de tulsufolt és gyenge is; a nemes fajtaállatok

(2. sz. ábra.)

(3. sz. ábra.)

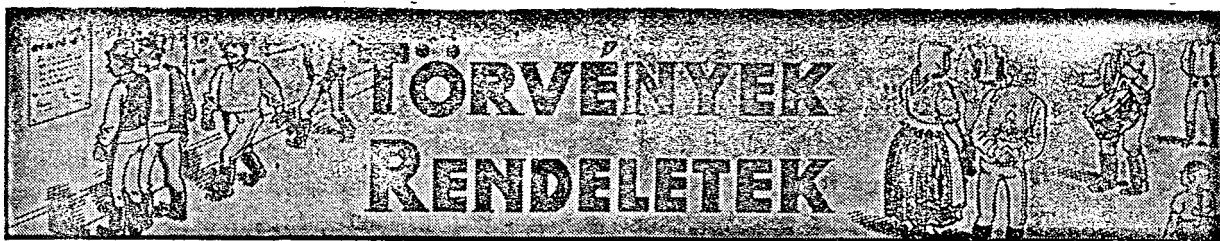
tönkremennének azon. A talajművelő munkát lovak végzik: egy kettős fogat és két egyes fogat is. Az istálló befogadóképessége (zsufolttság nélkül) 20 számosállatnyi. (2 borjut vagy csikót és 3 malacos vagy 2 hizódisznot ugyan-csak egy számosállatnak számolva.)

* A tanyabirtok jövedelmét egyelőre az állatszaporulat és az aránylag nem sok gabona és takarmányvetőmag fölösleg adja és a számítás szerint is csak hosszú évek múlva és következetes, kitartó munka nyomán fogja meghozni a maga előirányzott jövedelmét: értékes állatból, gyümölcsből, kertiveteményből és legutolsó sorban magból.

*

Ezt a három egymástól erősen különböző példát mutattam be a kisgazda gazdasági udvaráról való cikkkel kapcsolatban. De természetes, hogy a közölt példák nem mindenütt és mindenképpen alkalmazandó csalhatatlan receptek. Sőt: minden kisgazdának, illetve minden gazdaságnak egyéni körülményei vannak, melyek a gazdasági udvar egyéni berendezését és felszerelését követelik meg. A cikk és az annak kapcsán bemutatott példák csupán fel akarják hívni a gazda figyelmét arra, hogy gazdasági udvara berendezésénél, új épületek építésénél, régiak alakításánál, az udvar átrendezésénél ne akarjon szolgailag egy más gazdasági udvart, vagy épületet egyszerűen lemásolni, amelyik a maga helyén talán kitűnően bevállott, vagy neki valami okból egyszerűen megtetszett. Hanem megvizsgálva gondosan földbirtokainak természeti és gazdasági adottságait, valamint gazdálkodása termelési eredményeinek értékesítési lehetőségeit, ezek alapján határozza meg vagy revidálja gazdálkodásának irányát, intenzitását, amiből természetesen meghatározódnak a gazdasági udvar berendezési és felszerelési szükségletei. Ha ezzel elkészült, úgy a leg gondosabb körültekintéssel és türelemmel próbálja meg az előre egyenként már megállapított gazdasági szükségleteket kielégítő épületeket és berendezéseket, — nem felejtvé el azoknak egymással való gyakorlati összefüggéseit, — elhelyezni a rendelkezésére álló telken, takarékos és okos térkihasználással, a gazdaság zavartalan életmenete biztosításának és végül a tartósság és célszerűség (szoliditás) határán belül, a lehető legolcsóbb megvalósítási lehetőségek szemelött tartásával.

Nem olyan könnyű és egyszerű dolog ez, mint ahogy azt igen sok gazda elgondolja, de igen fontos és sokszor döntő jelentőségű az illető gazdaság fejlődése, vagy visszaesése, illetőleg a gazda anyagi boldogulása vagy romlása szempontjából. Ezért érdemli meg, hogy kivált fiatal gazdáink, akik most kezdik komolyan és önállóan a földdel való munkájukat, többet gondolkozzanak ezen, mint ahogy a gazdák eddig általában tették.

Törvény a mezőgazdaság mozgósításáról.

A hivatalos lap 216. számában 1939 szeptember 18-án megjelent a mezőgazdasági mozgósításról szóló törvény, amelynek az a célja, hogy a rendkívüli körülmények között is biztosítsa a mezőgazdasági termelés fontosságát, nehogy, akár a hadsereg, akár pedig a polgári lakosság ellátása megszakítást szenvedjen.

A törvényben gyakran szerepel a következő román kifejezés: „mobilizare pentru lucru“ (munkára való mozgósítás), ami alatt azt kell érteni, hogy a mezőgazdasági termelés folytonossága biztosítása érdekében bizonyos személyek olyan parancsot kapnak, hogy általános katonai mozgósítás esetén nem kötelesek jelentkezni csapattestüknél, hanem kötelesek azon a helyen dolgozni tovább is, amelyen eddig voltak, azonban ez a szolgálatuk katonai jellegűvé válik a köteletség és a fegyelem szempontjából. Nehogy a régi „mozgósítás“ és az új „munkára való mozgósítás“ kifejezések miatt a szövegben értelemzavaró részek keletkezzenek, az új „mobilizare pentru lucru“ kifejezést „munkaszolgálat“ szóval fordítottuk. Így tehát az alábbi szövegben ez a magyar szó, minden esetben megfelel a román „mobilizare pentru lucru“ kifejezésnek.

A hivatalos lap 218. számában 1939 szeptember 20-án megjelent minisztertanácsi napló alapján a törvény 1939 szeptember 16-ától kezdve alkalmazást nyer.

1. Abból a célból, hogy a katonai műveleteket végző hadsereg és a polgári lakosság ellátása biztosítható, valamint a szükséges mezőgazdasági terméskészlet felhalmozható legyen, a Földművelésügyi és a Hadügyminisztérium felhatalmazást nyernek arra, hogy megtalálják a rendkívüli időkben a mezőgazdasági megszervezéshez szükséges legmegfelelőbb eszközöket.

2. Az 1. szakaszban irt cél elérése céljából a Földművelésügyi Minisztérium a jelen törvény 6. szakaszában irt bizottság véleménye alapján köteles minden év április elejéig elkészíteni a rendkívüli időkre a mezőgazdasági termelés megszervezésének általános tervét, amely a következőket tartalmazza:

- a) a termelési tervet,
- b) a szükséges vetőmaggal és tenyészállatokkal való ellátást,

c) az igásállatok, járművek, traktorok, mezőgazdasági gépek és szerszámok, vetőmagok és tenyészállatok felmentését a rekvirálások alól.

d) az állami intézményekhez és magán mezőgazdasági kitermelésekhez szükséges személyzetnek a munkaszolgálatát.

e) a mezőgazdasági termeléshez szükséges munkaerőt és a közintézményekhez szükséges nyugdíjasok igénybevételét.

3. Az általános mezőgazdasági terv keresztülvitele érdekében a Földművelésügyi Minisztérium jogosult megállapítani a termelési ágakat és munkálatokat, amelyeket az összes gazdaságok kötelesek elvégezni.

4. A Földművelésügyi Minisztérium akár saját elhatározásából, akár a Nagyvezérkar javaslatára kimondhatja, hogy a tulajdonosnak a birtokában lévő összes mezőgazdasági termékek, valamint a gazdasági termeléshez szükséges gépek, szerszámok és anyagok feletti rendelkezési joga megszűnik.

5. A minisztertanácsi napló utján utasíthatja a Földművelésügyi Minisztériumot arra, hogy intézkedjék a mezőgazdáknak akár hitelben, akár fizetés ellenében vetőmaggal, állatokkal, gépekkel és a termeléshez szükséges egyéb javakkal való ellátása érdekében. E célból segélyeket és támogatási jutalmakat is adhat.

6. A Földművelésügyi Minisztérium mellett egy tanácskozó jellegű bizottság alakul, amely elkészíti a mezőgazdasági mozgósítás általános tervét.

A bizottság tagjai a következők:

- a) a Földművelésügyi Minisztérium államtitkára, mint elnök,
- b) a Nagyvezérkar kiküldöttje,
- c) a Földművelésügyi Minisztérium mozgósítási igazgatója és növénytermelési, szőlőtermelési, állattenyésztési, mezőgazdasági, műszaki és ordészeti igazgatói.

d) az állandó mezőgazdasági tanács által kijelölt két mezőgazda.

Az alkalmazást végző szervek.

7. A jelen törvényt a következő szervek hajtják végre:

A tartományi bizottságok.

a) a tartományfőnökség mellett működő mezőgazdasági mozgósítási bizottság,

b) a vármegyei mezőgazdasági mozgósítási bizottság,

c) a mezőgazdasági kamarák,

d) a községi mezőgazdasági bizottságok.

8. A tartomány mellett működő mezőgazdasági mozgósítási bizottság, a Földmivvelésügyi Minisztérium helyi szerve, a jelen törvényben irt mezőgazdasági intézkedések irányítása szempontjából.

A bizottság tagjai a következők:

a) a tartományi főtitkár, vagy távollétében a mezőgazdasági felügyelőség főnöke, mint elnök,

b) a mezőgazdasági, állattenyésztési, erdészeti és falusi műszaki felügyelőségek főnökei.

c) a Nemzeti Szövetkezeti Intézet kiküldöttje,

d) az illető tartomány térparancsnokságának kiküldöttje.

A megyei bizottságok.

9. A megyei mezőgazdasági mozgósítási bizottság tagjai a következők:

a) a megyefőnök mint elnök,

b) a mezőgazdasági kamara elnöke,

c) a mezőgazdasági kamara igazgatója,

d) a nagyvezérkar kiküldöttje,

e) a csendőrszárny parancsnoka,

f) a Nemzeti Szövetkezeti Intézet kiküldöttje.

A bizottság titkára a mezőgazdasági kamara egyik tisztviselője. A bizottság székhelye a mezőgazdasági kamaránál van.

10. A megyei bizottság hatásköre a következő:

a) a Földmivvelésügyi Minisztérium által a Nagyvezérkarral egyetértésben kiadott utasítások alapján elkészíteni béke idején a mezőgazdasági mozgósítás tervét, tekintetbe véve a szükségletek sürgősségét, valamint a vidék mezőgazdasági jellegét,

b) a helyi bizottságoknak irányítást adni, a helyi termelési tervek elkészítése tekintetében.

c) központosítani a rekvirálásokra vonatkozó adatokat.

11. A megyei mezőgazdasági mozgósítási bizottság részben vagy egészben módosíthatja a vármegyében lévő valamely, vagy az összes község termelési tervét és a Földmivvelésügyi Minisztérium mellett bevezethet új termelési ágakat, amelyek szükségesek a kivételes állapotban és a nemzetvédelem szempontjából és csökkenthet másokat.

A községi tanács.

12. A községi mezőgazdasági tanács tagjai a következők:

a) a községi bíró mint elnök,

b) a községi jegyző,

c) a mezőgazdasági közeg, akit a Mezőgazdasági Kamara jelöl ki a község vezető mezőgazdái közül,

d) a csendőrparancsnok.

A bizottság titkára a községi jegyző.

Szükség esetén a községi mezőgazdasági tanácsok a mezőgazdasági kerület főnöke is összehívhatja.

Amennyiben a bizottság tanácskozásaiban a mezőgazdasági kerület főnöke is résztvesz, ő elnököl.

Jog szerint tagjai a bizottságoknak ott, ahol ilyenek vannak: a Mezőgazdasági Kamara igazgatójának vezetője, a mezőgazdasági iskola igazgatója, az állami kísérleti telep főnöke, a szövetkezetek kiküldöttje.

13. A helyi gazdasági viszonyoknak, valamint a megyei mezőgazdasági mozgósítási bizottság utasításainak megfelelően a községi mezőgazdasági tanács évente elkészíti a következőket:

a) A szántóföldek, legelők, kaszálók, gyümölcsösök, szőlők zöldségeskertek, stb. tulajdonosainak kimutatását,

b) A községben maradó (nem mozgósítottak, rokkantak, asszonyok és dolgozni tudó 12 éven felüli gyermek) összeírását.

c) A rekvirálás alól mentes állatok kimutatását családfőnként, annak felemlítése mellett, hogy melyek jó igavonok, a tejelő tehének és a tejelő juhok.

d) A rekvirálás alól mentes járművek, mezőgazdasági szerszámok és gépek kimutatását.

e) A mozgósítás esetén a községben éllemzendő lakosság kimutatását.

f) A község vetőmag- és élelem szükségletét.

g) A mezőgazdasági termények feleslegét.

14. A fenti adatok alapján a mezőgazdasági közeg elkészíti a tulajdonosok művelési és munkatervét a kivételes időkre, amelyet fel kell terjeszteni a mezőgazdasági bizottsághoz jóváhagyás végett a 12 szakaszban irt intézkedések szerint.

15. A 25 hektárnál nagyobb birtokos részére a művelési tervet minden tulajdonos maga készíti el és azt a községi mezőgazdasági tanács jóváha-

SACK ekék, vetőgépek, Heid triőrök

KLUSCH JÁNOS OLUJ, Calea Regele Carol II. Nr. 113. — Telefon: 23-45.

gyás végett felterjeszti a mezőgazdasági kerület főnökéhez, aki jogosult ezt módosítani a megyei mezőgazdasági mozgósítási bizottság utasításai és a földművelésügyi minisztérium szerveinek utbaigazításai szerint.

16. A községi mezőgazdasági tanács felelős a művelési terv végrehajtásáért.

17. A községeket fel kell osztani. 20—30 gazda-

A mezőgazdasági munka megszervezése.

19. A községi mezőgazdasági tanács két példányban elkészíti a 31. szakaszban írt mezőgazdasági kimutatást és ebből egy példányt elküld a mezőgazdasági kerület főnökének, aki azt megőrzi a községenként összeállítandó iratesomókban.

A községi mezőgazdasági kimutatásokban írt munkálatait a mezőgazdasági közeg hajtja végre. A munkálatok igazoló iratait a községi jegyző őrzi.

20. A mezőgazdasági kimutatásokat azokon a nyomtatványokon kell elkészíteni, amelyeket a mezőgazdasági kamara szerez be a Földművelésügyi Minisztérium által előírt minta szerint.

21. A községi mezőgazdasági bizottságok felügyelnek arra, hogy a községi munkaerők, állatok és mezőgazdasági gépek megdolgozzák az egész művelhető földet, lehetőség szerint betartván a következő sorrendet:

- a) azoknak a mezőgazdákknak a földjeit, akik saját leltárral rendelkeznek,
- b) a behívottak és mozgósítottak, hadiárvák és hadiözvegyek földjeit,
- c) azoknak a kisbirtokosoknak a földjeit, akiknek nincs mezőgazdasági leltárjuk,
- d) a közép- és nagybirtokosok földjeit,
- e) az állami intézmények földjeit,
- f) a távollévők (absentisták) földjeit.

22. Azoknak a mezőgazdákknak a földjeit, akik megtagadják azokat a jelen törvényben írt szer-veket által jóváhagyott művelési terv szerint megművelni, a községi mezőgazdasági tanács által művelendő meg az állam terhére és javára a Földművelésügyi Minisztérium utasításai szerint.

A távollévő és megbízott nélküli mezőgazdák földjeit, valamint az elhagyott földeket is, a mezőgazdasági bizottságok gondnoki minőségben művelhetik meg a tulajdonosok terhére a Földművelésügyi Minisztérium utasításai szerint.

23. Abban az esetben, ha valamely községben a munkaerők, állatok, a vetőmag és a szerszámok nem elegendők ahhoz, hogy a megállapított munkatervet teljes mértékben keresztül vigyék, közben kell járni a megyei mezőgazdasági mozgósítási bizottságnál, amely más községekből hoz mezőgazdasági munkáscsapatokat és szükséges leltárt.

Ezeket a munkáscsapatokat elvben a nagy- és

ságból álló szomszédosságokra, amelyeket egy-egy nem mozgósítható földműves vezet, akiket a mezőgazdasági kamara a községi mezőgazdasági tanács javaslatára a legügyesebb mezőgazdák közül nevez ki.

18. A mezőgazdasági közeg, valamint a szomszédosságok vezetői a mezőgazdasági kerület főnökének ellenőrzése és rendelkezései alá tartoznak.

középbirtokosok részére kell rendelkezésre bocsátani, megállapítván egyszersmint a munkafeltételeket (fizetés, ellátás, szállás, stb.), amelyek a tulajdonost terhelik.

24. A megyefőnök, mint a megyei mezőgazdasági mozgósítási bizottság elnöke rendeletileg kötelezővé teszi a mezőgazdasági kamara által ajánlott és a minőségi és mennyiségi mezőgazdasági termelés biztosításához szükséges intézkedéseket.

25. A községi mezőgazdasági tanács szeptember 1-én és november 15-én kimutatást küld be a megyei mezőgazdasági mozgósítási bizottsághoz, amelyben a következők foglaltatnak:

- a) a községben levő gabona- és takarmánymennyiség,
- b) a lakosság, valamint a lakosok állatainak élelmezéséhez szükséges gabona- és takarmánymennyiség,
- c) a vetéshez szükséges gabonamennyiség,
- d) az a felesleg, amelyet a községből el lehet szállítani vétel formájában.

A megyei mezőgazdasági mozgósítási bizottság összegezi a megye összes községeiből beérkezett ezen jelentéseket egy általános kimutatásban, amelyet beküld az illető hadtest térparancsnokaságához (rekvirálási hivatal).

Gyümölcsfa megrendeléseket őszi szállításra, már előjegyzésbe veszek.

Készlet: rendkívül szép, szavatolt, elsőrendű minőségű és fajtaazonos alma, körte, kajszin, szilva, ringló, cseresznye, meggy, birsalma, naspolya és egyéb gyümölcsfa az összes ismert fajtákban, azonkívül óriás őszibarack különlegességek úgy a régi bevált, mint az egészen új fajtákból is. — 1 és 2 éves prima szőlőoltványok.

VITYÉ KÁROLY

faiskola és szőlőoltványtelepe

CENADUL VECHIU

Județul Timiș Torontal.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldök. Gazdakörök tagjainak együttes rendelés esetén méltányos árengedményt nyújtok.

A gazdaságok tulajdonosainak és személyzetének munkaszolgálat.

26. Abból a célból, hogy a mezőgazdasági termelés a rendkívüli időkben is biztosítható legyen (azoknál a birtokosoknál, akiknél békeidőben alkalmazásban vannak) azok az emberek és pedig tiszték, altiszték és sorkatonaság, akik a hadsereg létszámában helyet foglalnak, a 2. számú mellékletben irt szabályok szerint munkaszolgálatot teljesítenek.

Azok a gazdák, akik a 2. számú melléklet intézkedései alá esnek, kötelesek kérni a hatóságoktól a munkaszolgálatra való beosztásukat, amely törvényesen tartozott szolgálatnak tekintendő.

27. A 26. szakaszban irt munkálatokat évente a mezőgazdasági kamara végzi olyképen, hogy azok benyújthatók legyenek az illetékes hadkiegészítő parancsnokságokhoz a nagyvezérkar által előirt időpontban.

Miután a hadkiegészítő parancsnokság megkapta a mezőgazdasági kamarától a három példányban elkészített kimutatásokat és miután ellenőrizte, hogy az abban tett javaslatok megfelelnek a jelen törvény intézkedéseinek, kibocsátja a munkaszolgálati parancsokat és közli a mezőgazdasági kamarával a jóváhagyott kimutatást, értesítve ugyanakkor a hadsereg megfelelő egységeit is.

28. A szolgálatra beosztottak mellett szükség esetén a mezőgazdasági kamarák és a községi mezőgazdasági tanácsok javaslatára felhasználók a nyugdíjas tisztviselők is, valamint a nem mozgósított mezőgazdák is, akik részére rekvirálási parancs bocsátandó ki abból a célból, hogy beilleszthetők legyenek a mezőgazdaságok munkájába.

29. A munkaszolgálatra rendelt személyeket fei lehet használni a 21. szakaszban irt összes munkálatoknál és azalatt az idő alatt, ameddig

a rendkívüli helyzet tart, ugyanakkor a fegyelemnek és büntetésnek vannak alávetve, mint a rendes sorkatonák.

30. A nemzetnek és az országnak a mozgósítás megszervezése, valamint a légvédelmi igazgatóságok a Földművelésügyi Minisztérium központja részére, valamint a mezőgazdasági kamarák a külső szervek részére kötelesek folytonosan nyilvántartásba venni a munkaszolgálatra beosztott személyeket.

Mihelyt valamely tisztviselő vagy mezőgazda, aki munkaszolgálati parancssal rendelkezik, megszűnik tisztviselő lenni, vagy rá már nem vonatkoznak azok a rendelkezések, amelyek alapján elnyerte a munkaszolgálati parancsot, legfeljebb 2 napon belül köteles átadni ezt a parancsot annak a hatóságnak, amelytől ezt kapta.

Ezek a hatóságok közlik a hadkiegészítő parancsnoksággal és katonai egységekkel, amelyekhez az illető emberek tartoztak a munkaszolgálati parancs hatályvesztését abból a célból, hogy ezek részére rendes behívó parancsok küldessenek ki.

Azok, akik ennek nem tesznek eleget a nemzetnek és az ország területének háboru idején való megszervezéséről szóló törvény 11. szakaszának intézkedései szerint büntetendők.

31. A Földművelésügyi Minisztérium által felhatalmazott szervek kötelesek felülvizsgálni és ellenőrizni azt, hogy a munkaszolgálatra beosztott mezőgazdasági személyzet teljesíti köteleseit.

Ezek a szervek kérhetik, hogy a katonai parancsnokságok megbüntessék azokat, akik nem vetik alá magukat az előirt munkatervnek, valamint azokat, akik rosszhiszeműleg elhanyagolnak bizonyos mezőgazdasági munkát, amivel lerontják a termést. Ugyancsak kérhetik azt, hogy a mezőgazdasági munkaszolgálati beosztás megvonassék.

**Olcsó gép-
beszerzés!**

Mezőgazdák Rt. Arad

**Olcsó gép-
beszerzés!**

Cséplők:

Hofherr, Budapest
Hofherr, Wien
MÁVAG, Budapest
Első Magyar Gépgyár

Traktorok:

Hofherr, Budapest
Hanomag-Diesel, Hannover
Fordson

Vetőgépek:

Melichar, „Unicum Drill“
Hofherr, „Gazda Drill“
Hofherr, „Fecske Drill“

74

Lanz, Krupp, Massey Haris, Cormick gyártmányu

arató- és fűkaszalógépek, kalapácmalmok, ekék, boronák, kultivátorok stb.

Kérjen árajánlatot! — Komoly érdeklődés esetén szakembereink díjtalanul felkeresik.

Cím: Societatea Comercială Anonimă a Agricultorilor Arad,

Bulev. Regele Ferdinand 41. - Fiókok: Cluj: Str. Regală 16. Braşov: Str. Voevodul 11. Oradea: Str. Xenophon 9.

Az állami alkalmazásban lévő személyzetnek a mezőgazdasági munka szolgálati beosztása.

32. Abból a célból, hogy a mezőgazdasági munkát, termelést és ellátást a rendkívüli időkben megszervezzék és felügyeljék, a jelen törvény 2. szakasza értelmében a hadsereg kötelékébe tartozó összes műszaki és szerelő köztisztviselők munkaszolgálatra osztandók be az első számú mellékletben írt intézkedések szerint.

A külső szolgálatok személyzetére nézve kimutatásokat a mezőgazdasági kamarák készítik elő. A Földművelésügyi Minisztérium központi hivatalainak személyzetére nézve ezeket a kimutatásokat a nemzetnek és országnak a mozgósítása és megszervezése, valamint légvédelmi igazgatóságok készítik elő.

A külső szolgálatokra való javaslatok kimutatását az alsóbb katonai rangok tekintetében a hadkiegészítő parancsnokságokhoz a tisztek tekintetében pedig a térparancsnokságokhoz kell be nyújtani.

A Minisztérium központjának javaslati kimutatásait az alsóbb rangúak részére a térparancsnokságok, a tisztek részére pedig a Nagyvezérkar hagyja jóvá.

A mezőgazdaság szükségleteire felmentések a rekvirálás alól.

33. A mezőgazdasági munkálatok megszervezésére háboru esetén mentesülnek a rekvirálások alól az állatok, járművek, állatfelszerelések és traktorok, a 3. számú melléklet szerint.

34. Azok a szabályok, amelyek szerint a rekvirálások a mezőgazdánál végzendők, az általános rekvirálási törvényben foglaltatnak. A rekvirálásoknál tekintetbe kell venni a műszaki mezőgazdasági szervek véleményét és a rekvirálási bizottságokban részt vesz a mezőgazdasági kamara egy kiküldöttje is.

Büntetések.

35. A jelen törvénnyel szemben elkövetet bármelyik kihágás a nemzetnek és az országnak háboru esetére történő megszervezéséről szóló törvény 11-ik szakasza szerint vizsgálандók és büntetendők.

36. Azok a katonák, akik hatáskörüik természeténél fogva kötelesek hozzájárulni a jelen törvény helyes alkalmazásához és amelyek megakadályoznák ennek végrehajtását, a büntető törvényekben írt büntetések alá esnek, törvényesen tartozott szolgálat nem teljesítése.

37. A Nagyvezérkar évente módosíthatja az állami szolgálatban lévő mezőgazdasági személyzetnek a gazdaságokban szükséges alkalmazottaknak munkaszolgálatra való beosztásának szabá-

lyait, valamint a jelen törvényben írt rekvirálás alóli mentességeket, miután kötelező formában bekérték a Földművelésügyi Minisztérium ilyen értelmű véleményét.

Ezekben a szabályokban eszközölt minden változtatást a következő év elejétől kezdve alkalmazandó.

A jelen törvény bizonyos körülmények között a minisztertanács jóváhagyásával béke idején is alkalmazható.

39. A jelen törvénnyel ellentétes minden törvény és rendelet hatályát veszti.

40. A Földművelésügyi Minisztérium által elkészítendő végrehajtási utasítás kiegészíti és értelmezi a jelen törvény intézkedéseit.

2. számú melléklet.

A mezőgazdasági kitermelésben a nem gazdasági munkaszolgálatra való mozgósítási beosztás feltételei.

Munkaszolgálatra osztandók be:

I. A több mint 100 hektár művelhető földdel rendelkező birtokoknál:

1. A tulajdonos, vagy a birtokkezelő,
2. egy vezető minden nem rekvirálható traktorhoz,
3. egy mechanikus minden négy nem rekvirálható traktorhoz,
4. egy mechanikus minden eséplőgépkészlethez és az összes mezőgazdasági gépekhez,
5. egy segédmechanikus-kovács.
6. egy ács,
7. ha a birtok meghaladja a 250 hektár művelhető területet, egy segédbirtokkezelő vagy egy könyvelő-pénztáros.

II. Az 50–100 hektár közötti művelhető területtel rendelkező birtokoknál.

8. a tulajdonos vagy a birtokkezelő.

III. A tenyészállat tenyészetekben, ezeken kívül:

– 9. egy képzett állatkezelő, minden következő mennyiségű állat után:

- 20 tenyészmen és kanca (összesen),
- 20 tenyészbika és tehén (összesen),
- 100 sertés kan és koca (összesen),
- 300 borbécs és juh (összesen).

IV. Az összes 50 hektárnál nagyobb mezőgazdasági birtokokon, a mozgósítás első 30 napjára kivételesen munkaszolgálatra nyerne beosztást:

- 10. minden 6 írás ló mellé egy ember.
- 11. minden 10 ökör mellé egy ember.

V. A gyümölcsgazdaságokban (legfentebb 30%-os hiány mellett 10 hektár területnél nagyobb gyümölcsösben),

- 12. a tulajdonos vagy a gyümölcsös vezetője,
- 13. a 2 hektárnál nagyobb gyümölcsösöknél egy segédvezető.

VI. Az 5 hektárnál nagyobb nemes szőlővel ültetett szőlőgazdaságokban (a direkttermő szőlőkre nem alkalmazható),

14. a tulajdonos, vagy a szőlő vezetője,

15. a 25 hektárnál nagyobb szőlőterületek részére egy segédvezető és egy kádár,

16. a 15 hektárnál nagyobb szőlőterületek után egy pincemester is.

VII. A legalább 5 hektár művelhető területű gyümölcsfa és szőlőoltványtelepeken, valamint zöldségkertekben:

17. a tulajdonos, vagy a kezelő,

18. a 10 hektár termelésnél nagyobb területnél egy segédvezető.

VIII. A kisbirtokoknál minden községben 50—200 családig:

19. egy patkoló kovács,

20. egy kerekes,

21. egy mezőgazdasági gépjavító mechanikus,

22. egy falusi molnár,

23. egy pék.

Minden további 150 család után ezekből az iparosokból még egy-egy osztandó be munkaszolgálatra.

IX.

24. A cséplőgépek gépész tulajdonosai, vagy a tulajdonos által alkalmazott gépészek.

25. A traktorral vontatott ekék gépész tulajdonosai, vagy az általuk alkalmazott gépészek.

A szolgálatra való beosztás feltételei.

a) A tulajdonosok.

Amennyiben személyesen és ténylegesen vezetik a gazdaságot, ha nincsenek közalkalmazásban és ha nem folytatnak szabad foglalkozást.

Azoknál a birtokoknál, ahol úgy a tulajdonos, mint a birtokvezető katonai mozgósítás alá esik. A munkaszolgálatra az osztandó be, aki alacsonyabb katonai ranggal bír. Hogyha a tulajdonos és a birtokvezető azonos ranggal bírnak, az idősebbik marad a munkaszolgálatra beosztva.

Abban az esetben, hogyha valamelyikük nem esik katonai mozgósítás alá, ez marad a helyén és a mozgósítandó távozik (a nagyvezérkar 19367 számú 1939. április 27-i parancsa a térparancsnoksághoz).

b) A gépészek és a traktorok és cséplőgépek gépész tulajdonosai.

Hogyha gépész iparendélyük vagy a mezőgazdasági kamaránál bejegyzett traktorvezetői igazolványuk van.

c) Az alkalmazott személyzet.

Ila békeidőben ténylegesen és állandóan működnek azon a helyen, amelyen részükre kéri a munkaszolgálatra való beosztást.

d) A tulajdonosok.

Minden évben betérjesztik a mezőgazdasági kamarához a miniszteriumok által előírt határ-

időn belül a munkaszolgálatra való beosztás érdekében a következő iratokat:

Az adóhivatal bizonyítványát, a birtok területéről, termelési ágak szerint felosztva (szántó, kaszáló, legelő, tó, gyümölcsös, szőlők stb.).

A községi előljáróság bizonyítványát arról, hogy az általa bejelentett számú üzemképes gépje és állata van.

A munkára való mozgósításra felterjesztett személyzet alkalmaztatása okmányait és katonai igazolványait.

A tulajdonosok részére a községi előljáróság bizonyítványát arról, hogy személyesen vezetik a birtokot, nem közalkalmazottak és nem folytatnak szabad foglalkozást.

e) Korhatár.

A műszaki, repülői és tengerészeti tisztek részére 40 betöltött év.

A más fegyvernemek tisztjei részére 35 év.

Az alsóbranguak részére 30 év.

A mezőgazdasági traktorvezetők részére bármely kor, amennyiben a mezőgazdasági kamaránál bejegyzett traktorvezetői igazolványuk van (nagyvezérkar 32936 számú 1939. augusztus 23-i átírat a Földművelésügyi Miniszteriumhoz).

A tulajdonosok kötelezettségei.

A birtok alkalmazottjainak a munkaszolgálatra való beosztási parancsait a tulajdonos őrzi.

A szolgálat elhagyása, elbocsájtás vagy elhalás esetén ezeket a parancsokat a tulajdonos köteles benyújtani a mezőgazdasági kamarához, hogy ez visszaküldje a hadkiegészítő parancsnokságnak megsemmisítés végett.

3. számú melléklete.

A rekvirálás alól való felmentés a mezőgazdaságban.

a) A községekben a rekvirálás alól mentesek egy-egy pár igavonó barom, egy szekér és a megfelelő felszerelés minden:

15 hektár szántóföld,

10 hektár szőlő, vagy gyümölcsös,

3 hektár zöldséges kert,

20 hektár kitermelés alatt levő erdő után, a megfelelő terület állatmenyisége szerint. Ezek az állatok a tulajdonosoknál maradnak és elsőbbségben részesítendőek azok, akik belterjesebb gazdaságot üznek.

b) Az 50 hektárnál nagyobb birtokosok részére, akiknek traktorjaik is vannak, legfentebb 35% hagyható meg a fenti állatszámából a fenti területre átszámítva.

c) A sarkantyus mezőgazdasági traktorok rekvirálás alól mentesek, a szalagos vagy gumikerekeű traktorok mentesek olyképen, hogy minden 100 hektár művelhető föld után megmaradjon egy traktor.

A mai általános európai helyzet a gazdasági élet legérzékenyebb pontját, a piacot érintte. Minden vonalon, s szinte minden árucikkben egyre fokozódó kereslet mutatkozik. Ennek következtében természetesen, hogy az árak különösen egyes árucikkeknél, lényeges emelkedést mutatnak. A mezőgazdasági termények szempontjából is komoly javulás állott be, egyetlen nehézségnek azonban az export szállítási lehetőségek hiányát tekinthetjük. A tengeren való szállítás nagy kockázatokkal jár s éppen ezért sokkal lassabb ütemben halad, míg a vasut a külföld felé szintén akadályokkal találkozunk.

Az élelmiszer, ruha, bőrműek ára oly váratlanul emelkedett, hogy a kormány szigorú törvényt hozott a spekuláció, tisztességtelen üzérkedés megakadályozására. Az állam végrehajtó közegei érdeletet kaptak a záruk figyelmes ellenőrzésére, hogy ezáltal megakadályozzák a vásárló közönség esetleges okatlan kihasználását.

Búza. Az áru rendkívül élénk keresletnek örvend s egyre szilárduló irányt mutat. Az utóbbi 20 év alatt szinte egyszer sem volt olyan komoly külföldi érdeklődés, mint most. Történetesen a napokban is tárgyalások folytak egyes külföldi államok képviseléseivel. Kolozsváron a 76 kg-os búzáért 430—440 lej fizetnek. További áremelkedés várható.

Rozs. Nincs jelentősebb változás, s inkább érdektelenségről beszélhetünk. Kiviteli lehetőségekben sem bővelkedhetünk.

Kukorica. Az idő rácafoltt a terméseredményekhez fűzött várakozásokra és reményekre. Vanak vidékek, ahol meglepően gyenge a hozam. Más helyeken viszont bő termést adott. A piacon nincs különösebb ke-

reslet s kivitelről esm nagyon beszélhetünk, jobban mondva, még nem indult be. Az egybehangzó szakvélemények viszont tudni vélik, hogy a kukorica ára is emelkedni fog. Ma Kolozsváron 390 lej fizetnek érte.

Zab. A búzához hasonló nagy keresletnek örvend s az árszínvonal emelkedő irányzatot mutat. A vásárlások kizárólag belföldi szükségleteket fedeznek. Aligha kerülhet sor kivitelre. Itt is árszilárdulás várható. A zab ára Kolozsváron 350—360 lej.

Árpa. Gyenge volt a termés, de a kereslet is lanyha. Az ipari üzemek még nem szerezték be szükségleteiket. Az árak alakulása szempontjából nem lehet jóslásokba bocsájtkozni. Az árpa ára Kolozsváron 400 lej.

Fehérbab. Az idei termés a múlt évinek még az egytized részét sem teszi ki. Ezzel magyarázható, hogy ezuttal az árindulás a tavalyi legmagasabb színvonalat is felülmultra. Kolozsváron 1200 lej fizetnek érte, de további áremelkedés várható.

Mák. Várakozáson aluli termés. Rendkívül nagy kereslet s ezzel szemben alig van valami kínálat. A mák ára 33—35 lej kg-ként.

Lóhere. Közepes termés. Kezdetben 30 lejes árral indultak az üzletkötések, ami főleg azzal magyarázható, hogy Amerika és Anglia jelentkezett a piacon. A nemzetközi válság következtében azonban az üzletkötések Németországra esökkentek. Az ár esett s ma mindössze 24 lej fizetnek érte.

Lucerna. Kielégítő termés. Ára 36—37 lej.

Szatmári piaci árak: A szerdai hetivásáron a terménypiac felhozatala és forgalma közepes volt.

Terményárak: Rozs 260—65, árpa 350—60, zab 385—90, tengeri 380—90, uj-forgó 410—420 lej métermázsánként.

Gyümölcs- és zöldségpiac. Paradicsom 3, zöldbab 12, burgonya 2, alma 3—4, szőlő 6—8, őszi barack 3—6, görögdinnye 2, szilva 3—4, körte 5—8 lej kg-ként. Tök 2—3, kékparadicsom 2, káposzta 3, kelkáposzta 4, karfiol 5 lej darabonként. Zöldség csomója 2 lej, zöld paprika 5 darab 1 lej, kalarábé csomója 2—3 lej, ugorka 5—6 drb. 1 lej.

Tej- és baromfipiac. Tej 4, tejfel 18—20 lej literje. Vaj kg-ja 8 lej, tehénturó csomója 8 lej. Tojás párja 3 lej, csirke párja 55—60, kacsa párja 75, tyuk darabja 50, hizott liba darabja 220 lej.

A kolozsvári állatárak a vágóhid igazgatóságának közlése szerint nem változott.

Október havi országos állatvásárok.

1. Belence, Felsővisó, Gyergyóbékás, Soborsin.
2. Asszonyfalu, Berettyószéplak, Billéd, Borsa, Bürkös, Farkasaszó, Felek, Székelyhid, Szováta.
3. Alsójárja, Beetryószéplak, Bikácfalva, Böződujfalu, Háromalmás, Talpas.
4. Aga, Felvinc, Kál, Kolozsborsa, Marosludas, Szászváros, Székelyudvarhely, Vadász.
5. Alsószopor, Bályok, Dános, Egeres, Karánsebes, Maroshévíz, Tarnova, Turterebes, Vád.
6. Buziásfürdő, Klopodia, Máriaradna, Vaskoh, Zabola.
7. Gyűvészt, Nagybacon, Szelistye.
8. Csikszentsimon, Havasmező, Küküllővár, Máramarossziget, Selénd, Szászahuz, Torockó.
9. Atya, Avasfelsőfalu, Nagycsanád, Szélszeg, Szinérválja, Verespatak.
10. Blezsény, Csikszentdomokos, Certényes, Havasmező, Köhalom, Kraszna, Máramarossziget, Nagysajó, Nagysármás, Temesszéckás, Ujvár, Felsőpian.
11. Alparét, Alsóárpás, Dés, Kápolnokmonostor.
12. Keresd, Nyárádfő, Óraljaboldogfalva, Sepsiszentgyörgy, Szilágycseh, Várhely.
13. Balavásár, Bucsum, Csák, Petrozsény, Rákovicza, Tasnád, Verespatak.

Tőzsdei árak

Szeptember hó utolsó hetéből. — Arak tőzsdei helységekben értendők.

Tőzsde helysége	Búza	Roza	Arpa idei	Kukorica	Zab	Mák	Napr-forgó	Fehér-bab	Lóhere mag	Lucerna mag	Lóhere és lucerna széna	Széna	Megjegyzések
Kolozsvár	430	320	360	440	450	34-35	—	1200	24	36-37	185	170	
Nagyvárad	430	330	355	430	440	—	—	—	—	—	—	—	
Temesvár	430	330	360	415	450	—	—	—	—	—	—	—	
Bukarest	430	—	360	420	460	—	—	—	—	—	—	—	
Szatmár	430	—	350	425	450	—	—	—	—	—	—	—	
Arad	430	—	360	420	450	—	—	—	—	—	—	—	

14. Körösfeketető, Marospetres, Nagynyires, Pészak, Szentágota.

15. Dicsőszentmárton, Elek, János-földe, Kiszető, Lővéte Nagyilonda, Pankota, Obesenyő, Puj, Szelindek, Szinye.

16. Csikkarcfalva, Erked, Hal-mágy, Krasznabélték, Nagyenyed, Nagykároly, Nagyida, Turc.

17. Lugos, Marosilye, Remetemező.

18. Bél, Magyaréséka.

19. Batiz, Étesd, Zsibó.

20. Alsószolcsva, Banchida, Brassó, Cserge, Mócs, Nagyszalotna, Sáros-magyarberkesz, Vinga.

21. Kissink, Nagylva, Nagyszentmiklós, Széphely.

22. Hagymáslápos, Sajtény.

23. Aknasugatag, Alcsil, Avasujváros, Dalbos, Gátalja, Kányaháza, Morgonda, Piski, Szakállasdombó, Szászrégen, Székesut, Ujpécs.

24. Brulja, Csene, Dombó.

25. Ablak, Szamosósmező, Szászváros, Szinice.

26. Alsóvalkó, Buza, Csuesa, Decse, Hosszuaszó, Magyarigen, Mezőscentpéter, Monora, Oláhbagát, Ósink, Szászesor, Tordaszentlászló, Uzdi-szentpéter, Voila.

27. Balsa, Belényes, Borosjenő, Csokmány, Katona, Ohábforgács, Oklánd, Seprős, Szamosujvár.

28. Baráthely, Erdőscentgyörgy, Jakabfalva, Kézdivátárhely, Mezőscentmihály, Óradna, Zágta.

29. Lovrin, Temesrékás.

30. Alcsil, Borgóprund, Déva, Domásnya, Egerbegy, Gyimesalsólak, Halmi, Kékes, Papolcz, Szászegerbegy, Szásznádas, Varjas.

31. Aranyosmedgyes, Gyergyóalfalu, Gyimesközéplak, Mezőbánd.

Ila a vásár ünnepnapra esik, rend-szerint a következő nap tartják meg.

HIREK

Az új kormány. Armand Călinescu volt miniszterelnököt egy hétig Gheorghe Argeșeanu tábornok követte a kormányelnöki székben. Szeptember 28-án azonban az egész kormánnyal együtt lemondott. Az új kormányelnök Constantin Argetoianu királyi tanácsos. Belügyminiszter Ottescu Nicolae, volt királyi helytartó, a nemzeti rend minisztere Gabriel Marinescu tábornok, propaganda miniszter Radian Alexandru, a Front-szervezés minisztere C. Giurăscu. A többi miniszterek megtartották tarcáikat.

Törvényrendelet a mezőgazdaság mozgósításáról. A napokban törvény jelent meg a mezőgazdaság mozgósításáról. A kormánynak ez a rendelkezése a legközvetlenebbül érinti az ország egész mezőgazda társadalmát. A törvény különleges intézkedésekkel akarja biztosítani a mezőgazdálkodás háboru esetén való zavartalan menetét. Megállapítja a mezőgazdasági felmentések módjait, stb. Ezért közöljük le teljes terjedelemben lapunk „Törvények-Rendeletek” című rovatában, hogy azt minden gazda elolvassa és ahhoz tartsa magát. Külön felhívjuk tehát a figyelmet erre a közleményünkre. Végrenajtási utasítása ezideig még nem jelent meg, de ahogy kézhez vesszük, tudatni fogjuk olvasóinkkal.

Október 27. az állampolgársági jelentkezés utolsó határideje. Jelentettük, hogy az 1939. július 27-i új állampolgársági törvény értelmében mindazok a magyar etnikai származású, romániai polgárok, akik valamilyen okból kifolyólag kimaradtak az 1924. évi állampolgársági névjegyzékből, 1939. okt. 27-ig kérniük kell felvételüket a községi előjáráságtól. Ismételten és nyomatékosan felhívjuk az érdekelt gazdatestvéreink figyelmét, hogy vegyék igénybe a törvény lehetőségeit és haladéktalanul jelentkezzenek felvételi kérvényükkel.

Rendelet a mezőgazdaság mozgósításáról szóló törvény végrehajtásáról. A földmivelésügyi miniszter rendeletileg utasította a vármegyei prefektusokat, hogy haladéktalanul alakítsák meg a mezőgazdaság mozgósításáról szóló törvényben előírt községi és megyei bizottságokat. A munkálatokat nyomban be kell indítani. A továbbiak során felhívjuk a megyefőnököket, hogy állítsák össze családonként az otthon lévő kézi munkaerők kimutatását, a művelés alá kerülő földterületek adatait, az élő és holt leltárakat, a bevetett területek statisztikai adatait s pontosan jelentsék a terméseredményeket. Különösen vigyázzanak arra, hogy a termés betakarítása és a föld időszerű munkálatai késést ne szenvedjenek.

PRÓHIRDETÉSEK

Állási kapbat

Keresek 130 holdas mezőgazdaság és 100 holdas erdőgazdaság vezetésére alkalmas gyakorló gazdát Kolozsvár közelében. Cím a kiadóban. 145

40 drb országos méretű három soros üres kaptár keretekkel felszerelve eladó. Értekezni Targu-Mures, Strada Principesa Marioara No. 6., Szabó Albert mérnöknel. 142

Fajangora gyapjunyulak elsőrendű tenyésztéssel olcsón Lázárnál, Balan, Treiscaune.

Mezőgazdasági birtokot Erdély területén, 120—150 holdig urasági lakással vagy kastéllyal bérletre keresünk. Fundus instruktussal előnyben. Terület megjelölését és feltételeket tartalmazó részletes ajánlatokat „Economia” jelige alatt a kiadóba kérünk. 146

Könnyű de erős, használt homokfutó kocsit keresünk megvételre. Ferma Batăr, Posta Batăr, Jud. Bihor. 147

TELEKI ÁRVÉD

Növényeink hasznáról

irt 2000 példányban elfogyott könyvénel nagyobb művét

Háziállataink hasznáról

befejezvéen, kiadja, ha elegendő előfizető jelentkezik 200 Lejjel példányonként.

Teleki Árvéd

címén Cuntza, Jud. Sibiu.

Fajangora gyapjunyulak elsőrendű tenyésztéssel olcsón Lázárnál, Balan, Treiscaune.

Gülbaba burgonya eladó. EMGE által importált vetőmag utántermése. Cluj, Str. Greblei 6. Molnár Károly. 148

Szimmantáli egy-két év körüli üszök eladók aradkörnyéki gazdaságban. Nesnera Géza, Arad. Bul. Regele Ferdinand 13. 74

Keresek Kneiffel tavaszi vetőmag-árpát fajtisza minőségben. Cím: Nesnera Géza. Arad. Bul. Regele Ferdinand 13. 74

Első díjas angora fajnyulak jutányosan kaphatók. Angoratenyésztel, Mercurca-Ciuc, Str. Stefan cel Mare Nr. 37. 143

Fajangora gyapjunyulak elsőrendű tenyésztéssel olcsón Lázárnál, Balan, Treiscaune.

MAGYAR GAZDÁK!

„Minden E. M. G. E. tag gyűjtsön két új tagot.“ Ez legyen a mi szervezési jel-szavunk. A taggyűjtő év meg kell hozza jogos eredményeit. A magukat magyaroknak valló gazdáknak nemesak jól felfogott érdeke, hanem elsőrangú kötelessége is, belépni az EMGE-be. A gazdatársadalom érdekvédelmi szervére egyre súlyosabb feladatok megoldása hárul. Nap-nap után újabb problémák jelentkeznek, de ezek megoldása kizárólag a szervezet erejétől, egységes magatartásától és a tagok öntudatától függ. Éppen ezért minden EMGE tag tartsa becsületbeli kötelességének meggyőzni a még szervezeten kívül álló gazdatestvéreit, hogy sorakozzon fel a magyar gazdaegység mellett.

Meggyőződésünk, hogy az évi 60 lejes tagdíj szinte nevetséges összeg ahhoz, amennyi-

vel kötelességünk volna közösségi életünket támogatni s munkáját lehetővé tenni.

Ne várjanak felszólításokat, sürgetéseket, hanem postafordulával azonnal küldjék be a hárallékos tagdíjakat. Lássák be, hogy azt a kis összeget visszakapják az Erdélyi Gazda és az Erdélyi Magyar Gazdasági Egylet munkája során. Az eredmény az övék, tehát nem áldozatot hoznak, hanem csak magukon segítenek.

AZ E. M. G. E. ELNÖKSÉGE.

Eladásra ajánlok:

kiültetésre alkalmas jó gyökeres, erős és edzett mindenféle

virágpalántákat,

szőnyegnövényeket, muskátlikat, hortenziát, bokorrózsákat, gladiolus virághagymákat 20

Szécsényi György

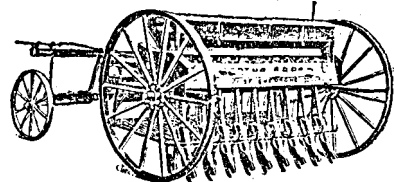
Horticultura

Oradea, Strada Vasile Stroiescu 90 szám
Árjegyzéket kívánatra ingyen küldök.

Ugyanitt egy jó fiú kertésztanulónak felvétetik.

Ujdonság!

Ujdonság!

Legújabb rendszerű különleges őnzáró szabályozóval ellátott olcsó

párossorú kanalas vetőgépek

vilgámarkás ekék,
különféle dobtrosták,
szőlőzúzó
szőlőprések

legolcsóbb elárúsítója, készítője:

Holczmann József

gépészmérnök, Carei jud. Sălaj.

Az összes mezőgazdasági gépeknek és azok alkatrészeinek szakszerű javítását és készítését vállalja garancia mellett!

Allás keresők

Allást keres irodai, raktárnoki, utazói ügyekben jártas, 45 éves nős, ref. vallású, 75%-os vasuti kedvezménnyel rendelkező volt vasutas. Cím: Mihály István Cluj, Palagia Rusu 344. 104

Allást keres idősebb, gazdaságilag képzett férfi, gondnoki, kulcsári, vagy erdőkitermelési szakmában jó referenciákkal rendelkezik. Cím a kiadóban. 115

Gazdaságvezetői állásra pályázik idősebb gazdatiszt, aki a debreceni gazdasági intézetet végezte, s több nagy alföldi gazdaságban, sőt ötezer

holdas uradalomban, mint rendelkező tiszt volt alkalmazva. Nagy tapasztalatokkal bir. Gyermektelen, katonaság alól teljesen mentes, állását azonnal is elfoglalhatja. Cím: Dely Andor Cluj, Calea Traian 82. 144

Ispáni állást keres, ref. vallású, nőtlen, 4 középiskolát végzett, a gazdaság minden ágában jártas és több évi gyakorlattal bíró egyén. Cím: Veres Zoltán Bercu, jud. Satu-Mare. 114

Eladó előnyös árban Tg.-Mureştől 2 km.-re 14 holdas prima szőlő teljes felszereléssel és fajgyümölcsössel. Ugyanott eladó 700 literes pálinkafőző üst finomítóval. Jelige: Targu-Mures.

Felhívás a gazdákhöz! A lóhere, lucerna és sörárpa értékesítését a saját jól felfogott érdekében minden gazda a „Mezőgazdák” Kereskedelmi R. T.-nél (Arad, Bulv. Reg. Ferdinand 41) és brassói fiókjánál (Str. Mihail Voevod 11.) eszközölje, annál is inkább, mert nevezett kereskedelmi cég az E. M. G. E. hivatalos kereskedelmi szerve és így a legmagasabb áron, az E. M. G. E. szempontjainak figyelembevételével mellett eszközli a felvásárlást. Különös figyelem fordítandó a sörárpa értékesítésére, mert a sörgyarak árpaszükségletét egységesen elégíti ki megbízás alapján az E.M.G.E. kereskedelmi szerve a „Mezőgazdák” Kereskedelmi R. T.

FŐMUNKATÁRSÁK:

Dr. Asztalos Sándor, Bartha Gyula, Dr. gróf Bethlen László, Gróf Bethlen Gábor, Bodor K., Bikfalvy Ferenc, Csomós János, Dániel Elemér, Dr. Eöry István, Dr. Gaál Alajos, Gyalui Sándor, Gyarmathy Piroska, Haáz Rezső, Hirsch Ernő, Koppány Rezső, Korponay Kornél, Korponay Ferenc, Kós Károly, Kamarási Szász

Ferenc, Dr. Konopi Kálmán, Br. Kemény János, Klözel Oszkár, Mikó László, Dr. Nagy Endre, Nagy Miklós, Nagy Sándor, Dr. Oberding József, Dr. Parádi Kálmán, Szekő Dénes, Szilágyi Ferenc, Schöppner Sámuel, Seufried Ferenc, Stief Ottó, Tauffer Ferenc, Telegdy László, Templi János, Veress István, Vita Sándor.

Mik a szárazcsávázás előnyei:

1. Munka- és időmegtakarítás.
2. A csávázás nincs meghatározott időhöz kötve, tehát bármikor eszközölhető.
3. A vetőmag csiraképessége nem csökken, hanem ellenkezőleg jelentősen emelkedik. Ez vetőmag megtakarítást hoz, ami fedi a csávázás költségeit.
4. A vetés gyors és erőteljes fejlődése, jobb és egyenletesebb bokrosodás, ezáltal nagyobb termés.
5. A gombabetegségek biztos leküzdése és egészséges, bő termés.

Ezen előnyök biztosítására használjuk az

ARZOPOL-C porcsávázószert.

200 gr. ARZOPOL-C. 100 kg. vetőmaghoz hivatalosan engedélyezve.

Gyártja a

Vegy- és Élelmiszeripari R.-T., Növényvédelmi osztálya

Oradea, C. Victoriei 62.

Kapható a „Mezőgazdák” Kereskedelmi R.-t. Cluj, Str. Regală 16. sz. alatti lerakatában és minden jobb szaküzletben.

152